Ἀριθ. 553 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΑ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΒ'

Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

3 Αὐγούστου 1886

ΝΗΣΟΙ ΤΩΝ ΠΡΙΓΚΙΠΩΝ

ΧΑΛΚΗ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμ. φύλλον.]

Οὐδεμίαν ἔχομεν εἴδησιν περὶ τῆς αἰτίας τῆς πυρκαϊᾶς, ἥτις κατέστρεψε τὴν Μονήν, τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου κτισθεῖσαν, οὐχ ἧττον εἶνε πιθανώτατον ὅτι οἱ Τοῦρκοι κατά τι εἰς ταύτην συνετέλεσαν. Ὁπωσδήποτε τῆς γηραιᾶς Μονῆς ὑψοῦντο πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰ κατηφῆ ἐρείπια, καὶ μόνον ὁ ναΐσκος τῆς Μαρίας Κομνηνῆς, ὡς ἐκ θαύματος διασωθείς, ἀνεμίμνησκε τὸ λαμπρὸν παρελθόν, ὅτε τῷ 1680 ἀνεκτίσθη μεγαλοπρεπὴς ἐκ βάθρων δαπάναις ἀνδρός, διαδραματίσαντος μέγα πρόσωπον ἐν τῇ πολιτικῇ ἱστορίᾳ τῆς Τουρκίας κατὰ τοὺς χρόνους τούτους, τοῦ ἐπιφανοῦς Ἕλληνος Νικουσίου Παναγιωτάκη, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος τῶν μεγάλων ἐκείνων Ἑλλήνων διερμηνέων, οἵτινες ἔκτοτε κατέλαβον ὑψηλοτάτας θέσεις εἰς τὰ συμβούλια τῆς Πύλης, καὶ εἰς τὰς σχέσεις τῶν Σουλτάνων μετὰ τῶν ξένων κρατῶν, καὶ ἐξ ὧν κατάγονται οἱ σημαντικώτεροι οἶκοι τῶν σημερινῶν Φαναριωτῶν. Ὁ Παναγιωτάκης ἐγεννήθη ἐν Χίῳ τῷ 1613 ὑπὸ πατρὸς τὸ ἐπάγγελμα γουναρᾶ. Νέος ἔτι ἐσπούδασε παρὰ τῷ σοφῷ Μελετίῳ Συρίγῳ τῆς Κρήτης καὶ ἔτυχεν ἀνατροφῆς ἐπιμελημένης· ἔμαθε τὴν Τουρκικήν, Ἀραβικὴν καὶ Περσικήν. Ἀποσταλεὶς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Παδούης ἐσπούδασε τὴν Λατινικήν, τὴν Ἰταλικὴν καὶ θετικὰς ἐπιστήμας. Ἐπανακάμψας εἰς Κωνσταντινούπολιν διωρίσθη ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Ἰμπραΐμ Δ', διερμηνεὺς τῆς ἐν Αὐστρίᾳ πρεσβείας, διαμείνας ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ἐπὶ 25 ἔτη. Αὐτόθι διὰ τῆς ἱκανότητος αὐτοῦ ἀπέκτησεν ἔκτακτον φήμην, καὶ ἐπὶ τῆς διοικήσεως τοῦ γηραιοῦ καὶ διασήμου Κιουπρουλῆ Ἀχμὲτ Πασᾶ, μεγάλου Βεζύρου τοῦ Μωάμεθ Δ', διωρίσθη μέγας διερμηνεὺς τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, θέσεως ἐκ τῶν σπουδαιοτάτων, ἥτις ἔδωκεν αὐτῷ μεγάλην ἐξουσίαν.

Ἀνὴρ δίκαιος καὶ εὐθὺς κατέστη ὁ τρόμος τῶν ῥαδιουργῶν· ἀνεγνωρισμένης δὲ φιλοπατρίας ὢν ὑπῆρξε διαρκῶς ὁ δραστηριώτερος ὑπερασπιστὴς τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας. Διὰ τῶν ἐνεργειῶν τούτου κυρίως ἀπεδόθησαν οἱ Ἅγιοι Τόποι εἰς τὸν ἑλληνικὸν κλῆρον. Ἐὰν οἱ Ἕλληνες ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις ἀπελάμβανον εὔνοιάν τινα παρὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸν ἐπιφανῆ ὁμογενῆ αὐτῶν, ὅστις διαρκῶς ἔκτοτε θεωρεῖται ἓν τῶν μεγαλειτέρων ὀνομάτων τοῦ Φαναρίου· οὗτος δὲ ἀληθῶς ἐδημιούργησε τὴν παράδοξον τύχην τοῦ παλαιοῦ τούτου προαστείου τοῦ Βυζαντίου ἐπὶ τῶν Σουλτάνων τῶν δύο τελευταίων ἑκατονταετηρίδων. Ὅταν ἐτελεύτησε τῇ 22 Σεπτεμβρίου 1673 ἐν τῷ Ὀθωμανικῷ στρατοπέδῳ, εἰς παραδουνάβειον χώραν, ὁ Μωάμεθ Δ' ἐκήδευσεν αὐτὸν μεγαλοπρεπῶς, τὸ δὲ σῶμά του βαλσαμωθὲν ἐκομίσθη εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐτάφη ἐν τῇ ὡραίᾳ Μονῇ τῆς Χάλκης, ἣν αὐτὸς μετὰ θρησκευτικοῦ ζήλου ἀνῳκοδόμησε. Τὰ καίκια τῶν πρεσβειῶν πασῶν τῶν δυτικῶν δυνάμεων παρηκολούθησαν τὴν πομπικὴν ἐκφορὰν τοῦ ἐκ μικρᾶς οἰκογενείας ἐνδόξου κατασταθέντος ἀνδρός. Ὁ τάφος αὐτοῦ δεικνύεται ἔτι ἐν τῷ προνάῳ τῆς μοναστηριακῆς ἐκκλησίας, φέρων τὸν ῥυθμὸν τῆς θεατρικῆς ταπεινοφροσύνης τῶν χρόνων του. Ὁ ἐπιτύμβιος λίθος ἐφθάρη ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν παρελθουσῶν γενεῶν. Μόλις ἀνεγινώσκονται ὀλίγαι λέξεις ἐκ τοῦ πομπικοῦ ἐπιτυμβίου, γεγραμμένου εἰς τὸ ὕφος τῶν συγχρόνων του, ὅπερ ὅμως περιεσώθη ὑπὸ ἀρχαιοτέρων περιηγητῶν. Διακρίνεται ἔτι τὸ κηρύκειον, τὸ ἔμβλημα ἀξιώματος τοῦ θανόντος. [1])

Ἡ εἰκὼν αὐτοῦ, ἣν δὲν ἠδυνήθην νὰ ἴδω, ὑπάρχει ἐν τῷ ἑστιατορίῳ τῆς Μονῆς. Εἰκονίζεται δὲ φέρων τὴν στολὴν τοῦ Μεγάλου Διερμηνέως, ὑψηλοῦ ἀναστήματος, ἔχων βραχεῖαν καὶ ξανθὴν τὴν κόμην, κρατῶν τὴν εἰκόνα τοῦ ναοῦ καὶ προσφέρων ταύτην εἰς τὸν Θεομήτορα.

Μετὰ τὴν πρώτην ἀνακαίνισιν, τὸ ἀρχαῖον Μοναστήριον τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου, ἀνεγερθὲν ἐκ τῆς τέφρας του, διῆλθε χρόνους εἰρήνης καὶ κλέους. Τὰ ὀνόματα τῶν κατὰ καιροὺς ἡγουμένων εὐσεβῶς ἀνεγράφησαν ὑπὸ τοῦ συγγραφέως μονογραφίας περὶ Χάλκης, δημοσιευθείσης ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 1846, σχεδὸν

[1]) Τουτέστι ῥάβδος ἔχουσα ἑκατέρωθεν δύο ὄφεις πτερωτούς, περιπεπλεγμένους καὶ ἀντιπροσώπους. Σημ. Μεταφρ.

τανῦν δυσευρέτου [1]). Κατόπιν μετὰ περίοδον νέαν παρακμῆς, ἡ Μονὴ ἐκ νέου ἀνεκαινίσθη τῷ 1796, χάρις εἰς τὴν μεγαλοδωρίαν ἑτέρου ἀρχαίου διερμηνέως τῆς Πύλης, ἀναδειχθέντος βραδύτερον ἐπανειλημμένως Ὀσποδάρου Μολδοβλαχίας, τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, μέλους ἐπιφανοῦς οἰκογενείας κεκτημένης μεγάλην ἰσχύν, ἐπίσης καὶ ταύτης φαναριωτικῆς, ἐξ ἧς ἐξῆλθον ἄνδρες πλείους τοῦ ἑνὸς ὑπηρετήσαντες καὶ τὴν Ὀθωμανικὴν διπλωματίαν καὶ τὸν ἑλληνικὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνα. Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης κατὰ τὴν ἀνακαίνισιν ταύτην εἰργάσθη ἐπὶ μεγαλειτέρου σχεδίου. Ἡ Μονὴ τῆς Χάλκης, ἡ Καμαριώτισσα, ὡς ὠνόμαζον ταύτην κοινῶς, πλουσίως ἀνεκαινίσθη καὶ ἐπροικίσθη. Ἀφιερώθησαν εἰς αὐτὴν ἐκτεταμένα Μετόχια. Ἰδίᾳ δ' ἐγένετο ἰδιοκτήτρια τῆς μεγάλης ἐν Βουκουρεστίῳ ἐκκλησίας, τῆς καλουμένης Μαρκούτσας, καὶ τῆς νήσου Πρώτης μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ Μονῶν καὶ κατοικιῶν. Ὁ Ὑψηλάντης δὲ τοιαύτας δωρεὰς προσενεγκὼν διεφύλαξεν εἰς ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἀπογόνους τὴν καθολικὴν ἐφορίαν καὶ ἐπιστασίαν τῆς Μονῆς καὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἡγουμένων. Ἀλλ' ἀπὸ τῆς τρίτης ταύτης ἀνακαινίσεως, ἡ περικαλλὴς Μονὴ διῆλθε διὰ πολλῶν περιπετειῶν. Ἐπὶ τῶν ἀγώνων τῆς ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας τῷ 1821 ὑπέστη ὅλας τὰ βιαιοπραγίας τῆς ἀγρίας καταπιέσεως τῆς Ὀθωμανικῆς κυβερνήσεως, ἥτις λυσσωδῶς ἐζήτει νὰ καταστείλῃ καὶ τὰς ἀφανεστέρας συμπαθείας. Ὁ ἡγούμενος αὐτῆς (Γαλακτίων Κρὴς Σ. Μ.) καταδιωχθείς, ἐσώθη καταφυγὼν εἰς τὴν ἀγγλικὴν πρεσβείαν. Τῷ 1828 ἐπὶ τοῦ ῥωσσοτουρκικοῦ πολέμου ἡ Μονὴ ὡρίσθη ὡς κατοικητήριον τῶν ῥώσσων αἰχμαλώτων, ἐξ ὧν πολλαὶ ἑκατοντάδες ἐπὶ χρόνον τινὰ ἐνταῦθα συνηθροίσθησαν. Ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους δὲ ἐτάφησαν ὑπὸ τὰς πεύκας καὶ τὰς ἐλαίας τῆς νήσου. Ὀλίγα βήματα πόρρω τῶν σημερινῶν κτιρίων, χῶρος περίκλειστος ὑπὸ σιδηρῶν κιγκλίδων καὶ δενδρόφυτος δεικνύει τὴν ὑστάτην κατοικίαν τῶν δυστυχῶν ἐκείνων θυμάτων τοῦ αἰωνίου ἀνατολικοῦ ζητήματος. Μαρμάρινος ἄγγελος λευκὸς ὑψῶν σταυρόν, καὶ σφίγγων τὸ ἔμβλημα τῶν Τσάρων ἄγρυπνος φυλάττει ἐπὶ τῶν ἀφανῶν ἐκείνων λειψάνων, ἐν οἷς μόνον τὰ ὀνόματα τῶν ἀξιωματικῶν εἶνε κεχαραγμένα ἐπὶ λιθίνων ἀναγλύφων.

Τῷ 1831 ἡ Μονὴ τῆς Χάλκης ὑπέστη τελευταίαν σπουδαίαν μεταμόρφωσιν, συσταθείσης ἐν ταύτῃ τῆς μεγάλης ἐμπορικῆς σχολῆς τοῦ ἑλληνικοῦ φροντιστηρίου διευθυνομένου ὑπὸ πεπαιδευμένου Ἕλληνος ἐκ Τραπεζοῦντος τοῦ Κ. Ξανθοπούλου, τῇ φροντίδι γενναιοδώρων καὶ φιλοπατρίδων Ἑλλήνων. Εἰς τὸ ἐκπαιδευτήριον τοῦτο, τὸ ἀκμάζον, φοιτῶσι 400 μαθηταὶ ἐλθόντες ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τῆς ἑλληνικῆς γῆς, ἐκ τοῦ βάθους τῆς Καππαδοκίας καὶ τοῦ Πόντου, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀποικιῶν τῆς Μασσαλίας καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας, διδασκόμενοι ὑπὸ διδασκάλων εὐπαιδεύτων καὶ ζηλωτῶν τῆς προόδου. Οὐδεὶς τόπος εἶνε προσφορώτερος εἰς τὴν παίδευσιν πολυαρίθμων νέων ὅσον ἡ εὐρύχωρος αὕτη οἰκοδομὴ ἐν μέσῳ τῆς εὐφροσύνου σιωπηλῆς ἐρημίας. Ἐπίσκεψις εἰς τὸ ἀρχαῖον Μοναστήριον, ὅπερ τελευταῖον αὖθις ἀνεκαινίσθη καὶ πηρύνθη δαπάναις τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ Ζαφειροπούλου, κινεῖ ζωηρὸν διαφέρον. Ὁ ναΐσκος τῆς Μαρίας Κομνηνῆς ἵσταται ἐς ἀεὶ ἐκεῖ ἀνέπαφος ἀναπολῶν εἰς τὴν μνήμην τοῦ θεατοῦ συγκινητικὰς ἀναμνήσεις. Αἱ ἀφιερωτικαὶ ἐπιγραφαί, αἱ ἀνευρεθεῖσαι ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Πατριάρχου Κωνσταντίνου δυστυχῶς ἐξηφανίσθησαν, ἀλλὰ ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ τῆς Μονῆς σώζονται πλούσια ἱερὰ κειμήλια, ἅγια λείψανα, σταυροί, δισκοπότηρα, εὐαγγέλια, εἰκόνες, ἐν μέρει δωρηθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, ἐν μέρει ὑπὸ προγενεστέρων χριστιανῶν. Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς περιέχει ἔτι, καί τοι πολλάκις ἐκ ταύτης ἐδόθησαν ἀσυνέτως δῶρα καὶ ἐγένετο διαρπαγὴ βιβλίων, πολλὰ σπάνια καὶ πολύτιμα χειρόγραφα, ἐν οἷς καὶ σπάνια ἔντυπα, ὑπὲρ τὰ 150, ὧν ἓν τῆς Θ' ἑκατονταετηρίδος σπουδαιότατον.

Ἐν τῷ ναῷ δὲ καὶ τοῖς πέριξ εἶνε τεθαμμένοι πολλοί, ὧν οἱ ἐπιτύμβιοι λίθοι πολλαχοῦ ἀναφέρουσιν ὀνόματα περιφανῶν ἀνδρῶν, ἐν οἷς, πλὴν τοῦ Παναγιωτάκη, πολλῶν πατριαρχῶν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, τελευτησάντων κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα, ὡς τοῦ Τιμοθέου ἀποθανόντος τῷ 1622, τοῦ Κρητὸς Κυρίλλου Α', πεντάκις πατριαρχεύσαντος μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1622 καὶ 1641, ἀπαγχονισθέντος καὶ ῥιφθέντος εἰς τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἰμπραΐμ, τοῦ Παρθενίου Β' ἀπαγχονισθέντος τῷ 1656 ἐπὶ τοῦ Μωάμεθ Δ', τοῦ Παρθενίου Γ' σφαγέντος μετὰ τρία ἔτη ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Σουλτάνου, τοῦ Καλλινίκου Β' ἀποθανόντος τῷ 1702, τοῦ Γαβριὴλ Γ' τῷ 1707, του Παϊσίου τῷ 1756. Ἀπειράριθμοι δὲ τάφοι ἡγουμένων κεῖνται περὶ τοὺς τῶν ἀρχηγῶν τούτων τῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς ἀπόστασιν μικρὰν ἀπὸ τοῦ ἐκπαιδευτηρίου, οὗ μακρὰν τοῦ ῥωσσικοῦ κοιμητηρίου κεῖται τάφος, ἐνέχων ῥωμαντικὸν διαφέρον. Ἐκπλήσσεταί τις δὲ ἀνευρίσκων αὐτὸν ἐνταῦθα ὅλως ξένον τῶν ἀναμνήσεων τοῦ γηραιοῦ Βυζαντίου. Εἶνε δὲ οὗτος τάφος πρεσβευτοῦ Ἄγγλου τοῦ Σὶρ Ἐδουάρδου Βάρδωνος, τοῦ δευτέρου ἀποσταλέντος ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην.

Αὐτὸς ὁ ἐκλαμπρότατος καὶ γαληνότατος ῥήτωρ τῆς βασιλίσσης τῶν Ἄγγλων, ὡς ἀναφέρει τὸ ἐπιτύμβιον τὸ λατινικὸν (Eduardo Bardoni, illustrissimo ac serenissimo Anglorum Reginae oratori), ἀντεπροσώπευε τὴν μεγάλην Ἐλισάβετ παρὰ τῷ Σουλτάνῳ Ἀμουράτῃ Γ', καὶ Μωάμεθ Γ'. Συνώδευσε δὲ τὸν τελευταῖον τοῦτον εἰς τὴν κατὰ τῆς Οὐγγαρίας ἐκστρατείαν τῷ 1596, καὶ παρευρέθη ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Ἀγρίας (Erlau) ἐν τῇ Ἄνω Οὐγγαρίᾳ καὶ τῆς Κανίσσης ἐν Κροατίᾳ, ὅπου ὁ δοὺξ τοῦ Μερκὲρ διεκρίθη ἐπ' ἀνδρείᾳ ἐν ταῖς τάξεσι τῶν Χριστιανῶν. Ἐπανακάμψας εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁ νέος διπλωμάτης ἠσθένησεν ἐκ στηθικοῦ νοσήματος, καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς πανώλους, ἥτις ἠρήμωσε τὴν Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, καὶ ἥτις ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ προσέβαλε 17 ἡγεμονίδας ἀδελφὰς τοῦ Σουλτάνου καὶ πολυαρίθμους δούλας αὐτῶν, καὶ ἥτις ὑπῆρξεν ἡ καταστρεπτικωτέρα τῶν ἐνσκηψασῶν ποτε ἐπιδημιῶν εἰς τὴν πόλιν ταύτην, ἄλλως τόσον γόνιμον εἰς τοιούτου εἴδους συμφοράς. Ἡ σιγὴ τοῦ θανάτου, ἥτις ἐπεκράτει τότε εἰς τὴν ἀπέραντον αὐτὴν πρωτεύουσαν, διεταράσσετο μόνον ὑπὸ τῶν κανονοβολισμῶν τῶν ῥιπτομένων εἰς ὅλους τοὺς λιμένας πρὸς καθαρισμὸν τοῦ ἀέρος. Ὁ Βάρδων σφόδρα ἀσθενῶν παρήγγειλε νὰ μεταφέρωσιν αὐτὸν εἰς τὴν Μονὴν τῆς Χάλκης, ὅπου ὁ ἀὴρ ἦτο καθαρότερος. Ἀλλὰ δὲν ἀνέλαβε ποσῶς καὶ ἀπεβίωσε κατὰ μῆνα Ἰανουάριον τοῦ 1597, ἐν ἡλικίᾳ 35 ἐτῶν. Ἐνεταφίασαν δὲ αὐτὸν παρὰ τὸν ναὸν πρὸ τῆς πυρπολήσεως τῆς Μονῆς. Μετὰ δὲ τὴν δευτέραν ἀνακαίνισιν δαπάναις τοῦ Ὑψηλάντου, τὸν ἐπιτάφιον λίθον, τὸν ἐνεπίγραφον, ἀδεξίως μετεχειρίσθησαν οἱ οἰκοδόμοι εἰς τὴν οἰκοδομήν, ὀλίγον προσέχοντες εἰς διπλωματικὰς ἀβρότητας καὶ διεθνεῖς ὑποχρεώσεις, καὶ ἀνευλαβῶς ἔθεσαν τὸν λίθον ὑπεράνω μιᾶς τῶν πυλῶν τῆς Μονῆς, ἐξ ἧς αὖθις μετεφέρθη καὶ ἐτέθη ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ διπλωμάτου Ἄγγλου, οὗτινος τὰ ἐμβλήματα, τρεῖς κεφαλαὶ ἐλάφου, εἶνε γεγλυμμέναι ὑπεράνω τῆς καλῶς διατηρουμένης ἐπιτυμβίου ἐπιγραφῆς.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Μετάφρασις Α. Μ.

1.) Οὗτος εἶνε, ὑποθέτομεν, ὁ Βαρθολομαῖος Κουτλουμουσιανὸς γράψας ὑπόμνημα ἱστορικὸν περὶ τῆς κατὰ τὴν Χάλκην μονῆς τῆς Θεοτόκου. Κατὰ τὸν Κουτλουμουσιανὸν δὲ ἡ εἰκὼν τοῦ Παναγιωτάκη ὑπῆρχέ ποτε ἐκεῖ ἐν τῷ ἐστιατορίῳ, ἀλλὰ σήμερον δὲν ὑφίσταται. (Σελὶς 26.) Ὁ Schlumberger γράφει ὅτι εἶχε τὴν κόμην ὁ Νικούσης βραχεῖαν καὶ ξανθήν, ὁ Κουτλουμουσιανὸς δὲ τὸν πώγωνα, τὴν ὑπήνην. Σημ. Μεταφρ.

ΔΟΥΒΡΟΦΣΚΗΣ

Διήγημα Α. Πούσκιν.— Μετάφρ. ἐκ τοῦ ῥωσσικοῦ.

Συνέχεια· ἴδε προηγούμ. φύλλον.

Ὁ Βλαδίμηρος ἐπλησίαζεν εἰς τὸν σταθμὸν ἐκεῖνον ὁπόθεν ἔμελλε νὰ στραφῇ πρὸς τὸ χωρίον του. Ἡ καρδία του ἦτο πλήρης θλιβερῶν προαισθημάτων· ἐφοβεῖτο μὴ δὲν ἤθελεν εὕρῃ τὸν πατέρα του ζῶντα, καὶ ἐφαντάζετο τὴν πλήρη μελαγχολίας ζωήν, ἥτις ἀνέμενεν αὐτὸν εἰς τὸ χωρίον· ἀφάνεια, λειψανδρία, πτωχεία, καὶ φροντίδες περὶ πραγμάτων, περὶ ὧν οὐδεμίαν εἶχε πεῖραν, ἰδοὺ τί ἐσκέπτετο ὅτι τὸν ἀνέμενε. Φθάσας εἰς τὸν σταθμόν, ἐζήτησε νὰ μισθώσῃ ἵππους, ἀλλ' ὁ σταθμάρχης, μαθὼν ποῦ διευθύνετο, τῷ ἐγνωστοποίησεν, ὅτι ἵπποι δι' αὐτὸν εἶχον σταλῇ πρὸ τεσσάρων ἡμερῶν ἀπὸ Κηστενέφκαν. Μετ' ὀλίγον ἐνεφανίσθη ἐνώπιόν του ὁ γηραιὸς ἀμαξηλάτης Ἀντώνιος, ὅστις ἄλλοτε ὡδήγει τὸν μικρὸν Βλαδίμηρον εἰς τὸν σταῦλον, καὶ ἐπεμελεῖτο τοῦ μικροῦ του ἵππου. Ὁ Ἀντώνιος ἐδάκρυσεν ἰδὼν αὐτόν, τὸν προσεκύνησεν ἕως ἐδάφους, τῷ εἶπεν ὅτι ὁ γέρων αὐθέντης του ζῇ ἀκόμη, καὶ ἔτρεξε νὰ ζεύξῃ τοὺς ἵππους. Ὁ Βλαδίμηρος δὲν ἐδέχθη τὸ προταθὲν αὐτῷ πρόγευμα, ἀλλ' ἀμέσως ἀνεχώρησε. Ὁ Ἀντώνιος ὡδήγει τοὺς ἵππους διὰ πλαγίων ὁδῶν, ἤρξαντο δὲ συνδιαλεγόμενοι.

— Εἰπέ με, σὲ παρακαλῶ, Ἀντώνη, τί ἔχει ὁ πατέρας μου μὲ τὸν Τρογεκούρωφ;

— Ποιὸς ξέρει, Βλαδίμηρ' Ἀνδρέϊτζ· λένε πῶς ὁ ἀφέντης δὲν ἐσυμφώνησε μὲ τὸν Τρογεκούρωφ, καὶ αὐτὸς ἔδωκε εἰς τὸ δικαστήριο—ἀγκαλὰ καὶ μόνος του κάμνει συχνὰ ὅ,τι θέλει. Δὲν εἶνε ἐδική μας δουλειὰ ν' ἀνακατονόμαστε, μὰ ἄδικα, μὰ τὸν Θεό, ὁ πατέρας σας ἐναντιώθηκε τοῦ Τρογεκούρωφ· γιατὶ τ' αὐγὸ ἂν κτυπήσῃ τὴν πέτρα, τ' αὐγὸ θὰ σπάσῃ.

— Λοιπόν, ὡς φαίνεται, αὐτὸς ὁ Τρογεκούρωφ, κάμνει ἐδῶ ὅ,τι θέλει.

— Σωστά, ἀφεντικό· τὸν πάρεδρο δὲν τόνε λογαριάζει γιὰ τίποτε καὶ ὁ ἀστυνόμος εἶνε 'ς τὸ χέρι του· ὅλοι οἱ μεγάλοι τὸν προσκυνοῦνε· μὰ νὰ 'πῇ καὶ κανείς, ψωμιὰ 'ς τὸ μοναστῆρι, καὶ καλογέροι ὅσοι θέλεις.

— Ἀληθεύει ὅτι μᾶς παίρνει τὰ κτήματά μας;

— Ἄχ! ἀφεντικό, καὶ 'μεῖς τ' ἀκούσαμε. Νά, ὁ κανδηλανάφτης τῆς Ποκρόφσκας εἶπε μιὰ 'μέρα εἰς τὰ βαφτίσια τοῦ δημογέροντά μας: «Φτάνει σας πλειὸ τὸ γλέντι, καὶ γρήγορα ὁ Τρογεκούρωφ θὰ σᾶς μαζέψῃ τὰ λουριά·» καὶ ὁ Νικήτας ὁ σιδερᾶς τοῦ ἀπεκρίθηκε: «Σώπα Σαβέλιτζ, ἄδικα πικραίνεις τὸν σύντεκνο, καὶ συγχύζεις τοὺς φίλους· ἄλλος εἶνε ὁ Τρογεκούρωφ καὶ ἄλλος ὁ Δουβρόφσκης, μὰ ὅλοι μας πάλι εἴμαστε τοῦ Θεοῦ

Ἵνα ἡ βιομηχανία ζήσῃ καὶ ἀναπτυχθῇ εἰς ἔθνος τι, ἵνα ἡ ἐργασία ἀποβῇ γόνιμος καὶ δυνατή, ἵνα οἱ ἐργάται ἐλευθέρως ποιῶσι χρῆσιν τῶν δυνάμεων αὐτῶν καὶ τῆς δεξιότητος, οἱ κεφαλαιοῦχοι, οἱ γαιοκτήμονες τῶν κεφαλαίων αὐτῶν καὶ τῶν κτήσεων, ἵνα τὸ κεφάλαιον μορφωθῇ, ἀπαιτεῖται πρὸ παντὸς ἀσφάλεια. Τοῦτο μαρτυρεῖ τρανώτατα ἡ πεῖρα ὅλων τῶν χρόνων καὶ ὅλων τῶν τόπων.

καὶ τοῦ βασιλέα, καὶ τὰ ξένα στόματα δὲ 'μπορεῖς νὰ τὰ βουλώσῃς.

— Ποῦ θὰ πῇ, σεῖς δὲν ἐπιθυμεῖτε νὰ περάσετε εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Τρογεκούρωφ ;

— Ἐκεινοῦ ; ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάξῃ ! Μὰ αὐτουνοῦ καὶ οἱ ἴδιοι οἱ ἀνθρῶποί του τραβοῦνε τὸ διάβολό τους, νὰ πάρῃ καὶ ξένους θὰ τοὺς ψήσῃ ζωντανούς. Ὄχι· νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς νὰ ζήσῃ ὁ Ἀνδρέας Γαβρίλιτζ, μὰ καὶ ἂν πεθάνῃ, ἐμεῖς μόνο ἐσένα ἐπιθυμοῦμε πατέρα μας. Μὴ τὸ κάμῃς νὰ μᾶς παραδώκῃς, καὶ ἐμεῖς εἴμαστε 'δικοί σου εἰς κάθε περίστασι.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἀντώνιος ἐκροτάλισε τὴν μάστιγα, καὶ οἱ ἵπποι ὥρμησαν ταχύτερον.

Συγκινηθεὶς ἐκ τῆς ἀφοσιώσεως τοῦ γηραιοῦ ἀμαξηλάτου, ὁ Δουβρόφσκης ἐσίγησε καὶ ἐβυθίσθη εἰς σκέψεις. Παρῆλθεν οὔτω πλέον τῆς μιᾶς ὥρας, ὅτε αἴφνης ὁ Γρήσας ἀνέκραξε· «Νὰ ἡ Ποκρόφσκα». Ὁ Δουβρόφσκης ἀνήγειρε τὴν κεφαλήν. Εὑρίσκοντο εἰς τὰς ὄχθας εὐρείας λίμνης, ἐξ ἧς ἀπέρρεε ποτάμιον, ἕρπον ἑλικοειδῶς μεταξὺ λόφων, ἐφ' ἑνὸς τῶν ὁποίων, ἄνω πυκνῆς συστάδος δένδρων, ὑψοῦτο μεγάλη λιθίνη οἰκία, ἐκκλησία πεντάθολος καὶ παλαιὸν κωδωνοστάσιον· πέριξ ἐφαίνοντο τῇ δε κακεῖσε ἐσπαρμέναι χωρικῶν καλύβαι μετὰ τῶν κηπαρίων καὶ τῶν φρεάτων αὐτῶν. Ὁ Δουβρόφσκης ἀνεγνώρισε τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἐνθυμήθη δὲ ὅτι ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἐκείνου λόφου ἔπαιζεν ἄλλοτε μετὰ τῆς μικρᾶς Μάσας Τρογεκούρωφ, ἥτις ἦτο κατὰ δύο ἔτη νεωτέρα του, καὶ ἧς ἔκτοτε προεμηνύετο ἡ μέλλουσα καλλονή. Ἐπεθύμει νὰ ἐρωτήσῃ περὶ αὐτῆς τὸν Ἀντώνιον, ἀλλὰ δειλία τις τὸν ἐκράτησε.

Ἅμα ἐπλησίασαν τὸν ἀρχοντικὸν οἶκον, εἶδε λευκὴν ἐσθῆτα λαμπυρίζουσαν μεταξὺ τῶν δένδρων τοῦ κήπου. Ὁ Ἀντώνιος τότε, ὑποκύψας εἰς τὴν φιλαυτίαν, τὴν συνήθη παρὰ τοῖς ἁμαξηλάταις ἐν γένει, ἐμαστίγωσε τοὺς ἵππους, οἵτινες ὥρμησαν ἀπὸ ρυτῆρος διὰ τῆς γεφύρας καὶ παραπλεύρως τοῦ κήπου. Ἐξελθόντες τοῦ χωρίου ἀνέβησαν ἐπὶ βουνοῦ τινος, ὅθεν ὁ Βλαδίμηρος εἶδε τὸ ἐκ σημυδῶν μικρὸν δάσος, ἀριστερᾷ δὲ ἐπὶ πεδιάδος οἰκίσκον λευκόφαιον μὲ ἐρυθρόχρουν στέγην· ἠσθάνθη παλλομένην τὴν καρδίαν του—ἐνώπιόν του ἦτο ἡ Κηστενιέφκα, καὶ ἡ ταπεινὴ τοῦ πατρός του οἰκία.

Μετὰ δέκα λεπτὰ εἰσῆλθεν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας. Ἐθεώρει πάντα τὰ περὶ αὐτὸν μετὰ συγκινήσεως ἀπεριγράπτου· δώδεκα ἔτη εἶχον παρέλθῃ ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του ἐκ τῶν μερῶν ὅπου εἶχεν ἴδῃ τὸ φῶς. Αἱ σημύδαι, αἵτινες εἰς τὰ παιδικά του ἔτη μόλις εἶχον φυτευθῇ περὶ τὴν φραγήν, ἦσαν ἤδη ὑψηλά, πυκνόφυλλα δένδρα. Ἡ αὐλή, ἣν ἄλλοτε ἐκόσμουν τρεῖς ὡραῖοι εὐθύγραμμοι ἀνθῶνες, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπῆρχε δρόμος εὐρύς, καθαρώτατα διατηρούμενος, εἶχε μεταβληθῇ εἰς ἀθέριστον λειμῶνα, ἐν ᾧ πεδήτης ἵππος ἔβοσκεν ἀμέριμνος. Οἱ κύνες εἰς τὸν θόρυβον ὑλάκτησαν, ἀλλὰ γνωρίσαντες τὸν Ἀντώνιον, ἐσίγησαν, σείοντες τὰς τριχωτὰς οὐρὰς των. Πάντες οἱ ὑπηρέται περιεκύκλωσαν τὸν νέον των κύριον μετὰ θορυβωδῶν ἐνδείξεων χαρᾶς, οὗτος δέ, μετὰ δυσκολίας διασχίσας τὸν ὅμιλον ἀνέβη ἐπὶ τοῦ πεπαλαιωμένου προθύρου. Εἰς τὸν πρόδομον συνηντήθη μετὰ τῆς Γεγόροβνας, ἥτις τὸν ἐνηγκαλίσθη κλαίουσα.

— Καλημέρα, καλημέρα, εἶπεν ὁ νέος θλίβων ἐπὶ τῆς καρδίας του τὴν ἀγαθὴν γραῖαν· καὶ ὁ πατέρας ποῦ εἶναι ; πῶς εἶναι ;

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν, μετὰ κόπου σύρων τοὺς πόδας, γέρων ὑψηλοῦ ἀναστήματος, ὠχρὸς καὶ ἰσχνός, φέρων κοιτωνίτην καὶ νυκτικὸν σκοῦφον.

— Ποῦ εἶναι ὁ Βαλόγκιας ; ἠρώτησε μετὰ φωνῆς ἀσθενοῦς· καὶ ὁ Βλαδίμηρος μετὰ ζέσεως ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας του.

Ἡ χαρὰ συνεκίνησεν ὑπερμέτρως τὸν ἀσθενῆ, αἱ δυνάμεις τὸν ἐγκατέλιπον, καὶ θὰ ἔπιπτεν, ἂν δὲν τὸν ὑπεστήριζεν ὁ υἱός του.

—Γιατί ἐσηκώθηκες ἀπὸ τὸ κρεββάτι ; τῷ ἔλεγεν ἡ Γεγόροβνα· 'ς τὰ πόδια του δὲν βαστιέται, καὶ χώνεται κ' ἐκεῖνος μὲ τὸν κόσμο.

Τὸν γέροντα μετέφερον εἰς τὸν κοιτῶνά του, ἐκεῖ δὲ ἐπειράθη νὰ συνομιλήσῃ μετὰ τοῦ υἱοῦ του, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ συνάψῃ τὰς ἰδέας του, καὶ οἱ λόγοι του ἦσαν ἀσυνάρτητοι. Μετ' ὀλίγον τῷ ἐπῆλθε κάρωσις. Ἡ κατάστασίς του κατέπληξε τὸν Βλαδίμηρον, ὅστις ἀπεφάσισε νὰ μείνῃ εἰς τὸν ἴδιον κοιτῶνα, καὶ παρεκάλεσε νὰ τὸν ἀφήσωσι μόνον μετὰ τοῦ πατρός του. Πάντες ὑπήκουσαν, ὁδηγήσαντες δὲ εἰς τὸ οἴκημά των τὸν Γρήσαν, τὸν ἐξένισαν φιλικώτατα, βασανίσαντες συγχρόνως αὐτὸν μὲ διαφόρους ἐρωτήσεις καὶ μυρία φιλοφρονήματα.

Δ'

Σ' τὸ μέρος ὁποῦ ἤτανε τοῦ φαγητοῦ τραπέζι,
στέκεται ξυλοκρέββατο.

Ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν ἄφιξίν του, ὁ νέος Δουβρόφσκης ἠθέλησε νὰ ἐξετάσῃ εἰς ποίαν κατάστασιν εὑρίσκοντο αἱ ὑποθέσεις τοῦ πατρός του, ἀλλ' ὁ γέρων δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ τῷ δώσῃ τὰς δεούσας ἐξηγήσεις. Ὁ Ἀνδρέας Γαβρίλιτζ δὲν εἶχεν ἐπίτροπον. Ἐξετάζων τὰ ἔγγραφά του, ὁ νέος εὗρε μόνον τὴν πρώτην ἐπιστολὴν τοῦ παρέδρου, καὶ ἀντίγραφον τῆς εἰς αὐτὴν ἀπαντήσεως. Ἐκ τούτων δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐννοήσῃ καλῶς τὰ τῆς ἀναφυείσης διαφορᾶς, ἧς ἀπεφάσισε νὰ περιμένῃ τὰς συνεπείας ἐλπίζων εἰς τὸ δίκαιον τῆς ἰδίας ὑποθέσεως.

Ἐν τούτοις ἡ ὑγεία τοῦ γέροντος βαθμηδὸν ἐχειροτέρευε. Ὁ Βλαδίμηρος προέβλεπε τὴν ταχεῖαν λύσιν, καὶ δὲν ἀπεμακρύνετο τοῦ πατρός του, ἀπομωρανθέντος πλέον.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ διὰ τὴν ἔφεσιν ὁρισθεῖσα προθεσμία εἶχε λήξῃ, ὥστε ἡ Κηστενιέφκα ἀνῆκε τοῦ λοιποῦ εἰς τὸν Τρογεκούρωφ. Ὁ Σαβάσκιν ἐπαρουσιάσθη πρὸς αὐτὸν μὲ ὑποκλίσεις καὶ συγχαρητήρια, παρακαλῶν νὰ ὁρίσῃ «πότε θὰ ἠὐδόκει νὰ λάβῃ εἰς τὴν κατοχήν του τὸ νεοαποκτηθὲν κτῆμα, καὶ τίνα ἐπεθύμει νὰ διορίσῃ ἐπίτροπόν του πρὸς τοῦτο, αὐτὸν τὸν ἴδιον, ἢ ἄλλον τινά ;» Ὁ Τρογεκούρωφ ἐταράχθη. Ἐκ φύσεως δὲν ἦτο φιλάργυρος, ἀλλ' ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐκδικήσεως τὸν εἶχε παρασύρῃ πολὺ μακράν, καὶ ἤδη ἡ συνείδησις τὸν ἔτυπτε. Ἐγγώριζεν εἰς ποίαν κατάστασιν εὑρίσκετο ὁ ἀντίδικός του, παλαιὸς τῆς νεότητος σύντροφος, καὶ ἡ νίκη δὲν ἠὐχαρίστει τὴν καρδίαν του. Ὅθεν ἠτένισεν αὐστηρῶς τὸν Σαβάσκιν, ζητῶν ἀφορμὴν νὰ τὸν ἐπιπλήξῃ, ἀλλὰ μὴ εὑρίσκων αἰτίαν πρὸς τοῦτο, τῷ εἶπεν ὀργίλως.—Φύγε ἀπ' ἐδῶ, δὲν σὲ χρειάζομαι.» Ὁ Σαβάσκιν ἰδὼν τὴν κατήφειάν του, ἐχαιρέτισε καὶ ἀπῆλθεν, ὁ δὲ Τρογεκούρωφ μείνας μόνος, ἤρχισε νὰ περιέρχηται τὸ δωμάτιον δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ συρίζων τὸ πιλεμιστήριον ᾆσμα: *Ἡ βροντὴ ἂς ἠχήσῃ τῆς νίκης*, τοῦθ' ὅπερ παρ' αὐτῷ ἐδείκνυεν ἀσυνήθη ψυχικὴν ταραχήν.

Ἐπὶ τέλους διέταξε νὰ ζεύξωσιν ἐλαφρὸν ὄχημα, ἐνεδύθη θερμότερα, (ὁ Σεπτέμβριος ἦτο περὶ τὰ τέλη του) καὶ διευθύνων ὁ ἴδιος τοὺς ἵππους ἐξῆλθε τῆς αὐλῆς.

Δὲν ἐβράδυνε νὰ ἴδῃ τὸν οἰκίσκον τοῦ Δουβρόφσκη. Αἰσθήματα ἀντίθετα ἐπλήρουν τὴν ψυχήν του. Ἡ ἱκανοποιηθεῖσα ἐκδίκησις καὶ τὸ φίλαρχον ἔπνιγον μέχρι τινὸς εὐγενέστερα αἰσθήματα, ταῦτα ὅμως ἐπὶ τέλους ὑπερίσχυσαν, καὶ ἀπεφάσισε νὰ κλείσῃ εἰρήνην μετὰ τοῦ γηραιοῦ γείτονός του, νὰ ἐξαλείψῃ πᾶν ἴχνος τῆς διενέξεώς των, νὰ τῷ ἐπιστρέψῃ τὸ κτῆμα του. Ἐλαφρύνας τὴν συνείδησίν του μὲ τὸν εὐγενῆ αὐτὸν σκοπόν, ὁ Τρογεκούρωφ διηυθύνθη τροχάδην πρὸς τὴν ἔπαυλιν τοῦ γείτονός του, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν αὐλήν.

Τὴν ὥραν ἐκείνην ὁ ἀσθενὴς ἐκάθητο εἰς τὸν κοιτῶνα πλησίον τοῦ παραθύρου. Ἐγνώρισε τὸν Τρογεκούρωφ—καὶ φρικώδης κατάπληξις ἀπεικονίσθη ἐπὶ τοῦ προσώπου του· χρῶμα πορφυροῦν διεδέχθη τὴν συνήθη του ὠχρότητα, οἱ ὀφθαλμοί του ἐξήστραψαν, καὶ ἀκατάληπτοι ἦχοι ἐξῆλθον τοῦ λάρυγγός του. Ὁ υἱός του, ὅστις καθήμενος ἐκεῖ, ἐνησχολεῖτο ἐξετάζων τὰ οἰκιακὰ βιβλία, ἀνήγειρε τὴν κεφαλὴν καὶ κατεπτοήθη, ἰδὼν τὴν κατάστασίν του. Ὁ ἀσθενὴς ἐδείκνυε διὰ τοῦ δακτύλου τὴν αὐλὴν μὲ σημεῖα φρίκης καὶ ὀργῆς. Μετὰ πυρετώδους βίας ἐζήτει νὰ περισυνάξῃ τὰς ποδιὰς τοῦ κοιτωνίτου του, ἵνα ἐγερθῇ τῆς ἕδρας του, καὶ ὑπηγέρθη μέν—ἀλλ' αἴφνης κατέπεσε. Ὁ υἱός του ἐρρίφθη ἐπ' αὐτοῦ· ὁ γέρων ἔκειτο ἀναίσθητος, ἄνευ πνοῆς, προσβληθεὶς ὑπὸ παραλυσίας.

— Γρήγορα, γρήγορα, εἰς τὴν πόλιν ἕνα ἰατρόν! ἐφώνει ὁ Βλαδίμηρος.

— Ὁ Κύριος Τρογεκούρωφ σᾶς ζητεῖ, εἶπεν εἰσελθὼν εἰς ὑπηρέτης.

— Εἰπὲ τοῦ κυρίου Τρογεκούρωφ νὰ φύγῃ τὸ γρηγορώτερον, πρὶν διατάξω νὰ τὸν διώξουν... τρέξε!

Ὁ θεράπων μετὰ προθυμίας ἔτρεξε νὰ ἐκτελέσῃ τὴν διαταγὴν τοῦ κυρίου του, ἡ δὲ Γεγόροβνα, συμπλέξασα τὰς χεῖρας.

— Ἀκριβέ μας ἀφέντη, εἶπε θρηνωδῶς, κακὸ μεγάλο θὰ φέρῃς! ὁ Τρογεκούρωφ θὰ μᾶς φάῃ.

— Σιώπα, εἶπεν ὁ Βλαδίμηρος ἐν ὀργῇ, καὶ στεῖλε ἀμέσως τὸν Ἀντώνιον εἰς τὴν πόλιν νὰ φέρῃ ἰατρόν. Ἡ γραῖα ἐξῆλθε. Εἰς τὸν προθάλαμον οὐδεὶς εὑρίσκετο· πάντες εἶχαν ἐξέλθῃ νὰ ἴδωσι τὸν Τρογεκούρωφ, ἐκ τοῦ προθύρου δὲ ἤκουσαν τὴν ἀπάντησιν ἣν ἔφερεν ὁ ὑπηρέτης ἐκ μέρους τοῦ νέου κυρίου του. Ὁ Τρογεκούρωφ τὸν ἤκουσε καθήμενος ἐπὶ τοῦ ὀχήματος· τὸ πρόσωπόν του ἐγένετο νυκτὸς ζοφερώτερον, ἐμειδίασε περιφρονητικῶς, ἔρριψεν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπειλητικὸν βλέμμα, ἀναχωρῶν δὲ ἀνέβλεψε καὶ πρὸς τὸ παράθυρον ὅπου, ὀλίγον πρίν, ἐκάθητο ὁ γέρων Δουβρόφσκης. Ἡ γραῖα ἵστατο ἐπὶ τοῦ προθύρου λησμονήσασα τὴν διαταγὴν τοῦ αὐθέντου, οἱ δὲ τῆς αὐλῆς ἄνθρωποι θορυβωδῶς συνεζήτουν περὶ τοῦ συμβάντος. Αἴφνης ὁ Βλαδίμηρος ἐνεφανίσθη ἐνώπιόν των, καὶ εἶπε μὲ φωνὴν διακεκομμένην.

—Δὲν χρειάζεται ἰατρός, ὁ πατήρ μου ἀπέθανε.

Ταραχὴ ἐπηκολούθησε. Οἱ ἄνθρωποι ἐρρίφθησαν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ γέροντος κυρίου των. Οὗτος ἔκειτο ἐπὶ τῆς ἕδρας ἐφ' ἧς τὸν εἶχεν ἀποθέσῃ ὁ Βλαδίμηρος ἡ δεξιά του χεὶρ κρεμαμένη ἤγγιζε τὸ ἔδαφος, ἡ κεφαλὴ ἔκλινεν ἐπὶ τοῦ στήθους—δὲν ὑπῆρχε πλέον ἴχνος ζωῆς εἰς τὸ σῶμα ἐκεῖνο, τὸ μὴ ψυχρανθὲν μὲν εἰσέτι, ἀλλὰ παραμορφωθὲν ἤδη ὑπὸ τοῦ θανάτου. Ἡ Γεγόροβνα ἐθρήνει, οἱ δὲ ὑπηρέται περικυκλώσαντες τὸ πτῶμα, τὸ ἔπλυνον, τὸ ἐνέδυσαν τὴν στρατιωτικήν του στολὴν τοῦ ἔτους 1797, καὶ τὸ ἤπλωσαν ἐπὶ τῆς ἰδίας ἐκείνης τραπέζης, ἐφ' ἧς ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη ὑπηρέτουν τὸν κύριόν των.

Ε'

Ἡ κηδεία ἐτελέσθη τὴν τρίτην ἀπὸ τοῦ θανάτου ἡμέραν. Τὸ σῶμα τοῦ πτωχοῦ γέροντος ἔκειτο ἐν τῷ φερέτρῳ «σινδόνι περιειλημμένον.» Λαμπάδες ἀνημμέναι περιεκύκλουν τὸ φέρετρον, οἱ ὑπηρέται δὲ πάντες ἦσαν συνηγμένοι, ἕτοιμοι διὰ τὴν ἐκφοράν. Ἐπέστη τέλος ἡ ὥρα, καὶ ὁ Βλαδίμηρος βοηθούμενος ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν, ἤγει-

ρε τὸ φέρετρον. Ὁ ἱερεὺς προεπορεύθη, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ διακόνου, ψάλλοντος τὰς νεκρωσίμους εὐχάς. Ὁ κύριος τῆς Κηστενιέφκας διῆλθε τὴν φλιὰν τῆς οἰκίας του δι' ἐσχάτην φοράν. Ἡ νεκρικὴ συνοδία διῆλθε διὰ τοῦ δάσους, ὄπισθεν τοῦ ὁποίου εὑρίσκετο ἡ ἐκκλησία. Ἡ ἡμέρα ἦτο διαυγὴς καὶ ψυχρά, τὰ δὲ φθινοπωρινὰ φύλλα ἔπιπτον ἐκ τῶν δένδρων. Ἐξελθόντες τοῦ δάσους, εἶδον τὴν ξυλίνην ἐκκλησίαν καὶ τὸ κοιμητήριον, ὅπερ ἐσκίαζον γηραιαὶ φιλύραι. Ἐκεῖ ἀνεπαύετο τὸ σῶμα τῆς μητρὸς τοῦ Βλαδιμήρου, καὶ παρὰ τὸν τάφον ἐκείνης, τὴν προτεραίαν, εἶχον ὀρύξῃ νέον. Ἡ ἐκκλησία ἦτο πλήρης χωρικῶν, ἐλθόντων νὰ δώσωσιν εἰς τὸν κύριόν των τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν. Ὁ νέος Δουβρόφσκης οὔτε ἔκλαιεν οὔτε προσηύχετο, τὸ πρόσωπόν του ὅμως ἦτο φοβερόν. Μετὰ τὸ πέρας τῆς θλιβερᾶς τελετῆς ὁ Βλαδίμηρος πρῶτος ἠσπάσθη τὸ σῶμα, καὶ μετ' αὐτὸν οἱ ἄνθρωποί του· κατόπιν ἔφερον τὸ κάλυμμα καὶ ἐκάρφωσαν τὸ φέρετρον. Αἱ γυναῖκες ἐθρήνουν μεγαλοφώνως, οἱ δὲ χωρικοὶ οὐχὶ σπανίως ἐσπόγγιζον τὰ δάκρυά των διὰ τῆς χειρός. Τὸ φέρετρον ἔφερον οἱ αὐτοὶ ὑπηρέται μετὰ τοῦ Βλαδιμήρου εἰς τὸ κοιμητήριον ἀκολουθούμενοι ὑφ' ὅλου τοῦ χωρίου, ἀφοῦ δὲ κατετέθη εἰς τὸν τάφον, οἱ παριστάμενοι ἔρριψαν ἐπ' αὐτοῦ ἕκαστος δρᾶκα χώματος, ἐπλήρωσαν τὸν τάφον, προσεκύνησαν, καὶ ἀπῆλθον. Ὁ Βλαδίμηρος ἀπεμακρύνθη ἐσπευσμένως, καὶ προηγηθεὶς τῶν λοιπῶν πάντων ἐκρύβη ἐντὸς τοῦ δάσους.

Ἡ Γεγόροβνα ἐξ ὀνόματός του προσεκάλεσε τὸν ἱερέα καὶ τοὺς ἀκολούθους του εἰς τὸ ἐπικήδειον γεῦμα, δηλώσασα ὅτι ὁ νέος κύριος δὲν προτίθεται νὰ λάβῃ μέρος εἰς αὐτό, οὕτω δὲ ὁ πατὴρ Ἀνήσιμος, ἡ σύζυγός του Θεοδότοβνα καὶ ὁ ἀναγνώστης διηυθύνθησαν πεζῇ πρὸς τὴν οἰκίαν, συζητοῦντες μετὰ τῆς Γεγόροβνας περὶ τῶν ἀρετῶν τοῦ μακαρίτου καὶ περὶ τοῦ τί ἀνέμενε, κατὰ τὸ φαινόμενον, τὸν διάδοχόν του. Τὰ μεταξὺ τοῦ Τρογεκούρωφ καὶ τοῦ νέου Δουβρόφσκη διατρέξαντα ἦσαν ἤδη πασίγνωστα, καὶ οἱ σχολιάζοντες αὐτὰ προέλεγαν ὅτι θὰ εἶχον σοβαρὰς συνεπείας.

— Ὅ,τι εἶνε νὰ γείνῃ, θὰ γείνῃ, εἶπεν ἡ Θεοδότοβνα, θὰ ἦνε ὅμως λυπηρὸν ἂν δὲν θὰ ἔχωμεν κύριον τὸν Βλαδίμηρον Ἀνδρέϊτζ. Νέος, μὰ τὴν ἀλήθειαν, καθὼς πρέπει.

— Καὶ ποῖον ἄλλονε θὰ ἔχωμε; διέκοψεν ἡ Γεγόροβνα. Ἄδικα ὁ Τρογεκούρωφ θυμώνει, καὶ δὲν ἔχει νὰ κάμῃ μὲ παιδί· τὸ παλληκάρι μου δὲν θ' ἀφήσῃ νὰ τὸν ἀδικήσουνε, καὶ πρῶτα ὁ Θεός, θὰ βρεθοῦνε καὶ φίλοι του. Πολὺ δὰ ὑπερηφανεύεται ὁ Τρογεκούρωφ.

— Ἄχ! Γεγόροβνα, εἶπεν ὁ ἀναγνώστης, ἐγὼ ἐπιθυμοῦσα νὰ ἔχω νὰ κάμω μὲ τὸν διάβολο παρὰ νὰ στραβοκυττάξω τὸν Τρογεκούρωφ. Ἄμα τὸν ἰδῇς, σὲ πιάνει φόβος καὶ τρόμος! καὶ χωρὶς νὰ θέλῃς ἡ ῥάχις σου ἔτσι καὶ λυγίζει, λυγίζει...

— Ματαιότης ματαιοτήτων! εἶπεν ὁ ἱερεύς, καὶ τοῦ Τρογεκούρωφ θὰ ψάλουν τὸ «αἰωνία σου ἡ μνήμη» καθὼς σήμερον τοῦ Δουβρόφσκη· μόνον ὅτι ἡ κηδεία θὰ ἦνε πλουσιωτέρα, καὶ κόσμος θὰ συναχθῇ περισσότερος, τὸ ὁποῖον διὰ τὸν Θεὸν εἶναι τὸ ἴδιον.

— Ἄχ! παππᾶ μου, καὶ 'μεῖς ἠθέλαμε νὰ φωνάξωμε ὅλα τὰ περίχωρα, μὰ ὁ ἀφέντης δὲν ἠθέλησε. Ἔχομε καὶ 'μεῖς ἀπ' ὅλα νὰ φιλέψωμε τὸν κόσμο... μὰ τί νὰ κάμῃς; γι' αὐτὸ κ' ἐγώ, ποῦ λείπει ὁ κόσμος, θὰ σᾶς εὐχαριστήσω μὲ τὸ παραπάνω, ἀκριβοί μου ξένοι.

Ἡ κολακευτικὴ αὕτη ὑπόσχεσις καὶ ἡ ἐλπὶς τοῦ νὰ εὕρωσι ἕτοιμον εὔχυμον πλακοῦντα, τοὺς παρεκίνησε νὰ ταχύνωσι τὸ βῆμα, μετ' ὀλίγον δὲ ἔφθασαν εἰς τὴν οἰκίαν ὅπου ἡ τράπεζα ἦτον ἤδη ἑτοίμη καὶ παρατεθειμένον τὸ οἰνόπνευμα.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Βλαδίμηρος εἰσέδυσεν εἰς τὰ πυκνότερα τοῦ δάσους, ζητῶν διὰ τῆς κινήσεως καὶ τοῦ κόπου νὰ κατευνάσῃ τὴν θλῖψίν του. Ἐβάδιζε μὴ γνωρίζων ποῦ πορεύεται· οἱ βάτοι εἰς οὓς ἐνεπλέκετο ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὸν ἐπλήγωναν, οἱ πόδες του ἐβυθίζοντο ἐντὸς τελμάτων, χωρὶς ποσῶς νὰ τὸ αἰσθάνηται. Ἐπὶ τέλους ἔφθασεν εἰς μικρὸν κοίλωμα γῆς, περιστοιχιζόμενον παντοχόθεν ἀπὸ δένδρα, σχεδὸν ἐστερημένα φύλλων, πέριξ τῶν ὁποίων διεκλαδοῦτο ῥυάκιον ῥέον σιωπηλῶς. Ὁ Βλαδίμηρος κάθησεν ἐπὶ τῆς ψυχρᾶς χλόης, καὶ σκέψεις, ἐθλιβερώτεραι ἡ μία τῆς ἄλλης, κατέκλυζον τὴν ψυχήν του... Ἠσθάνετο βαθέως τὴν ἀπομόνωσίν του, καὶ τὸ μέλλον αὐτοῦ τῷ παρίστατο κεκαλυμμένον ἀπὸ ἀπειλητικὰ νέφη. Ἡ μετὰ τοῦ Τρογεκούρωφ ἔχθρα τῷ προεμήνυε νέας συμφοράς· ἡ πενιχρά του κατάστασις ἠδύνατο νὰ περιέλθῃ εἰς ξένας χεῖρας, εἰς τοιαύτην δὲ περίστασιν ἐσχάτη ἔνδεια τὸν ἀνέμενε. Ἐπὶ πολὺ ἐκάθητο ἀκίνητος εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, θεωρῶν ἡσύχως ῥέοντα τὰ ὕδατα τοῦ ῥύακος, παρασύροντος τὰ μαραμμένα τῶν δένδρων φύλλα, καὶ ζωηρῶς παρέστη εἰς τὴν φαντασίαν του ἡ εἰκὼν τῆς ζωῆς, εἰκὼν τόσον πιστή, τόσον συνήθης. Ἐπὶ τέλους ἰδὼν ὅτι ἐπήρχετο ἡ νύξ, ἠγέρθη, καὶ ἐπὶ πολὺ πλανηθεὶς ἐντὸς τοῦ ἀγνώστου δάσους, εὗρε τέλος τὴν ἀτραπὸν ἥτις τὸν ὡδήγησεν εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκίας του.

Εἰς συνάντησιν τοῦ Δουβρόφσκη ἔτυχεν ἐρχόμενος ὁ ἱερεὺς μετὰ τῆς συνοδείας του. Αἴφνης τῷ ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα τοῦ κακοῦ οἰωνοῦ, καὶ ἵν' ἀποφύγῃ τὴν συνάντησιν, ἀκουσίως του ἔσπευσε νὰ κρυβῇ μεταξὺ τῶν δένδρων. Οἱ ἐρχόμενοι δὲν τὸν εἶδον, καὶ συνδιελέγοντο ζωηρῶς.

— «Ἀπόφυγε τὸ πονηρὸν καὶ ποίησον τὸ ἀγαθόν,» ἔλεγεν ὁ ἱερεύς· ἡμεῖς δὲν πρέπει πλέον νὰ μείνωμεν ἐδῶ· ὅπως καὶ ἂν τελειώσῃ ἡ ὑπόθεσις, τοῦτο δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει.

Ἡ σύζυγός του ἀπήντησεν εἰς ταῦτα, ἀλλ' ὁ Βλαδίμηρος δὲν ἠδυνήθη ν' ἀκούσῃ.

Πλησιάζων εἰς τὴν οἰκίαν, εἶδε πλῆθος ἀνθρώπων συνηγμένων εἰς τὴν αὐλήν, μακρόθεν δὲ ἤκουσεν ὁμιλίας καὶ ἀσυνήθη θόρυβον· δύο ἅμαξαι ἵσταντο παρὰ τὸ ἁμαξοστάσιον, ἐπὶ δὲ τοῦ προθύρου ἄγνωστοί τινες ἐν στολῇ ἐφαίνοντο συζητοῦντες.

— Τί σημαίνει τοῦτο; ἠρώτησεν ὀργίλως τὸν Ἀντώνιον ὅστις ἔτρεχεν εἰς ὑπάντησίν του. Ποῖοι εἶναι αὐτοὶ καὶ τί θέλουν;

— Ἄχ! Βλαδίμηρ' Ἀνδρέϊτζ, ἀπήντησεν ὁ Ἀντώνιος ἀσθμαίνων, τὸ κριτήριο ἦλθε νὰ μᾶς παραδώσῃ τοῦ Τρογεκούρωφ· μᾶς χωρίζουνε ἀπὸ τὴν εὐγενεία σου.

Ὁ Βλαδίμηρος ἔκλινε τὴν κεφαλήν· οἱ ἄνθρωποί του περιεκύκλωσαν τὸν δύσμοιρον κύριόν των.

— Εὐεργέτη μας, ἀνέκραζον, ἀσπαζόμενοι τὰς χεῖράς του, δὲν θέλομεν ἄλλον ἀφέντη ἀπὸ σέ. Ἀποθαίνομε, μὰ δὲ σὲ παραδίνομε.

Ὁ Βλαδίμηρος τοὺς παρετήρει, καὶ ζοφερὰ αἰσθήματα τὸν συνεκίνουν.

— Ἡσυχάσετε, εἶπε. καὶ ἐγὼ ὁμιλῶ μ' αὐτούς.

— Ὁμίλησέ τους, ἀφέντη, ἀνέκραζον ἐκ τοῦ πλήθους, καὶ ἃς ἔλθουν 'ς τὸν ἑαυτό τους οἱ καταραμένοι.

Ὁ Βλαδίμηρος ἐπλησίασε τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους. Ὁ Σαβάσκιν, μὲ τὸ κάλυμμα ἐπὶ κεφαλῆς, ἵστατο, τὰς χεῖρας στηρίζων ἐπὶ τῶν πλευρῶν, καὶ ῥίπτων περὶ αὐτὸν ὑπεροπτικὰ βλέμματα. Ὁ ὑπαστυνόμος, ὑψηλὸς καὶ πολύσαρκος ἀνήρ, πεντηκοντούτης, ἐρυθροπρόσωπος καὶ μύστακα φέρων, ἅμα ἰδὼν προσερχόμενον τὸν Δουβρόφσκην, ἐλαρύγγισεν ὡς χηνίσκος, καὶ εἶπε μὲ βραγχώδη φωνή:

— Λοιπὸν σᾶς ἐπαναλέγω ὅ,τι σᾶς εἶπα· δι' ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου εἶσθε εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ κυρίου Τρογεκούρωφ, τοῦ ὁποίου ἀντιπρόσωπος ἐδῶ εἶνε ὁ Σαβάσκιν. Ὑπακούετέ τον εἰς ὅ,τι σᾶς διατάξῃ· καὶ σεῖς γυναῖκες, ἀγαπᾶτε καὶ τιμᾶτέ τον, διότι καὶ αὐτὸς συμπαθεῖ πολὺ τὰς γυναῖκας.

Εἰς τὴν δηκτικὴν ταύτην ἀστειότητα ὁ ὑπαστυνόμος ἀνεκάγχασε, τὸν ἐμιμήθησαν δὲ καὶ οἱ λοιποί. Ὁ Βλαδίμηρος ἐλύσσα ἐξ ἀγανακτήσεως.

— Εἰπέτε με, παρακαλῶ, τί σημαίνουν αὐτὰ ὅλα; ἠρώτησε μὲ προσπεποιημένην ἀπάθειαν τὸν εὐτράπελον ὑπαστυνόμον.

— Αὐτὰ σημαίνουν, ἀπήντησεν ὁ πονηρὸς ὑπάλληλος, ὅτι ἤλθαμεν νὰ κάμωμεν κατοχὴν εἰς τὸ κτῆμα τοῦτο πρὸς ὄφελος τοῦ κ. Τρογεκούρωφ καὶ νὰ παρακαλέσωμεν μερικοὺς ἄλλους νὰ τραβηχθοῦν μὲ τὴν ὥραν των.

— Ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἔπρεπε πρῶτον ν' ἀποταθῆτε πρὸς ἐμέ, καὶ ὄχι εἰς τοὺς χωρικούς μου, καὶ νὰ δηλώσητε εἰς τὸν κτηματίαν ὅτι παύει ἡ κυριότης του.

— Ὁ πρώην κτηματίας Ἀνδρέας Δουβρόφσκης, θείᾳ βουλήσει, ἀπεβίωσε, σὺ δὲ ποῖος εἶσαι; εἶπεν ὁ Σαβάσκιν, αὐθαδῶς αὐτὸν ἀτενίζων· ἡμεῖς δὲν σὲ γνωρίζομεν, οὔτε νὰ σὲ γνωρίσωμεν θέλομεν.

— Εὐγενέστατε, εἶνε ὁ νέος μας ἀφέντης, ἠκούσθη λέγουσα φωνὴ ἐκ τοῦ πλήθους.

— Τὶς ἐτόλμησε ν' ἀνοίξῃ τὸ στόμα; εἶπεν ὀργίλως ὁ ὑπαστυνόμος, τί ἀφέντης; Ἀφέντης σας εἶνε ὁ κ. Τρογεκούρωφ.... ἀκούετε ἀνόητοι;

— Σιγὰ κι' ἄς περιμένῃ! εἶπεν ἡ ἰδία φωνή.

— Ἀλλ' αὐτὸ εἶναι στάσις! ἀνεφώνησεν ὁ ὑπαστυνόμος. Αἴ δημογέροντα, ἐδῶ!

Ὁ δημογέρων προέβη.

— Εὗρέ μου ἀμέσως ἐκεῖνον, ποῦ ἐτόλμησε νὰ μοῦ ἀποκριθῇ, καὶ ἐγὼ τόν....

Ὁ δημογέρων ἐστράφη πρὸς τὸ πλῆθος ἐρωτῶν τίς ὡμίλησε, ἀλλ' οὐδεὶς ἀπεκρίθη. Μετ' οὐ πολύ, εἰς τὰς τελευταίας σειρὰς ἠγέρθη ψιθυρισμός, ὅστις βαθμηδὸν αὐξάνων ταχύτατα μετεβλήθη εἰς τρομερὰν βοήν. Ὁ ὑπαστυνόμος ἐταπείνωσε τὴν φωνήν, καὶ ἐπειράθη νὰ κατευνάσῃ τὸ πλῆθος.

— Μὰ τί τόνε βλέπομε; ἀνέκραξαν οἱ τῆς αὐλῆς· παιδιὰ πιάστε τον! καὶ τὸ πλῆθος ἐκινήθη.

Ὁ Σαβάσκιν καὶ οἱ σύντροφοί του ἐρρίφθησαν εἰς τὸν πρόδομον, τοῦ ὁποίου ἔκλεισαν τὴν ἐξώθυραν.

— Παιδιά, ἐμπρός! ἀνέκραξεν ἡ αὐτὴ φωνή, καὶ τὸ πλῆθος ἤρχισεν ἐπιτιθέμενον.

— Σταθῆτε· ἐφώνησεν ὁ Δουβρόφσκης· ἀνόητοι, τί κάμνετε; ἀφανίζετε καὶ τὸν ἑαυτόν σας καὶ ἐμέ· πηγαίνετε εἰς τὰ σπίτια σας, καὶ ἀφήσετέ με ἥσυχον. Μὴ φοβεῖσθε, ὁ μονάρχης εἶναι ἐλεήμων, θὰ τὸν παρακαλέσω καὶ δὲν θὰ μᾶς ἀδικήσῃ, εἴμεθα ὅλοι παιδιά του· ἀλλέως πῶς θέλετε νὰ σᾶς γείνῃ ὑπερασπιστής, ἂν φανῆτε ἐπαναστᾶται καὶ κακοῦργοι;

Ὁ λόγος τοῦ νέου Δουβρόφσκη, ἡ ἠχηρὰ φωνὴ καὶ τὸ μεγαλοπρεπές του σχῆμα ἐπέφερον τὸ ποθητὸν ἀποτέλεσμα. Ἡσύχασαν πάντες καὶ ἀπεσύρθησαν· ἡ αὐλὴ ἐκενώθη. Ὁ Βλαδίμηρος ἐξῆλθεν ἐπὶ τοῦ προθύρου, ὁ δὲ Σαβάσκιν ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ μετὰ ταπεινῶν ὑποκλίσεων ηὐχαρίστησε τὸν Δουβρόφσκην διὰ τὴν φιλάνθρωπον αὐτοῦ ἐπέμβασιν.

Ὁ Βλαδίμηρος τὸν ἤκουε μετὰ περιφρονήσεως καὶ δὲν ἀπεκρίθη.

— Ἀπεφασίσαμεν, ἐξηκολούθησεν ὁ πάρεδρος, μὲ τὴν ἄδειάν σας νὰ ξενυκτήσωμεν ἐδῶ, ἐπειδὴ εἶνε ἀργά, καὶ οἱ χωρικοί σας εἰμποροῦν

νὰ μᾶς προσβάλουν καθ' ὁδόν. Σᾶς παρακαλῶ, διατάξετε νὰ μᾶς στρώσουν, ἂς ἦνε καὶ χόρτον, εἰς τὴν αἴθουσαν, καὶ τὰ χαράγματα ἀναχωροῦμεν.

— Κάμετε, ὅ,τι θέλετε, ἀπήντησεν ξηρῶς ὁ Δουβρόφσκης· ἐγὼ πλέον δὲν εἶμαι ἐδῶ κύριος. Καὶ μεταβὰς εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ πατρός του, ἐκλείσθη ἐν αὐτῷ.

["Επεται συνέχεια]

Π. Α. Α.

ΤΙ ΕΙΝΕ Η ΕΥΤΥΧΙΑ;

Οἱ ἄνθρωποι ὑποπίπτουσι συνήθως εἰς παράδοξον ἀντίφασιν. Μεμψιμοιροῦσιν ἀσμένως ὅτι εἶνε δυστυχεῖς, ἀλλὰ νομίζουσι πάντες ὅτι κατέχουσι τὸ ἀληθὲς τῆς εὐτυχίας ἀπόκρυφον. Ζηλεύουσι τὴν τύχην τοῦ γείτονος, ἀλλὰ κατακρίνοντες ἅμα τὸν τρόπον τοῦ ζῆν αὐτοῦ· ἀδημονοῦσι διότι δὲν ἔχουσιν εὔνουν τὴν τύχην, οἰκτείρουσι δὲ τὸν γείτονα τηλικαύτην σημασίαν ἀποδίδοντα εἰς τὴν ἔννοιαν ταύτην· τέλος, ταὐτοχρόνως λέγουσι περὶ ἀνθρώπου τινὸς ὅτι εἶνε εὐτυχής, ἀλλ' ὅτι δὲν ἐπιθυμοῦσι νὰ εἶνε εὐτυχεῖς ὡς ἐκεῖνος, ἱκανοποιοῦντες συνάμα τὰς δύο οἰκτρὰς ταύτας κλίσεις τῆς φύσεως ἡμῶν, τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ μεμψιμοιρεῖν καὶ τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ ψέγειν τὸν ἄλλον.

Εὐχερὲς εἶνε νὰ δικαιολογήσωμεν τὴν φαινομενικὴν ταύτην ἀντίφασιν. Τὰ γεγονότα δὲν ἐξαρτῶνται ἀφ' ἡμῶν, ἀλλ' ὁ τρόπος τοῦ κρίνειν αὐτὰ ἀνήκει ἡμῖν ὡς ἴδιος. Οὐδόλως αἰσχυνόμεθα ὁμολογοῦντες ὅτι τὰ γεγονότα δὲν εἶνε οἷα ἐπεθυμοῦμεν αὐτά, ἀλλ' αἰσχυνόμεθα ὁμολογοῦντες ὅτι ἀπατώμεθα. Ἐκ τούτου προέρχεται ὅτι οὐδεὶς ἐρυθριᾷ λέγων πρὸς ἑαυτὸν ὅτι δὲν εἶνε εὐτυχής· διότι τί πταίομεν ἡμεῖς ἂν ἡ τύχη δὲν φροντίζει περὶ ἡμῶν, ἀλλὰ δὲν θέλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν οὔτε πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς οὔτε πρὸς τοὺς ἄλλους ὅτι ἀγνοοῦμεν ποῦ εἶνε ἡ εὐτυχία, ὅτι ματαίαν διώκομεν σκιάν, ὅτι ἀπατώμεθα ὑπὸ τῆς φαντασίας ἡμῶν, ἑνὶ λόγῳ ὅτι δὲν κρινομεν ὑγιῶς· διότι ἡ πλάνη, καὶ μὴ πάντοτε ἑκουσία, εἶνε ἀδυναμία ἀπαρέσκουσα ἡμῖν, ἣν μετ' ἄκρας εὐχαριστήσεως ἀνακαλύπτομεν ἐν τοῖς ἄλλοις.

Οὐ μόνον δὲν προσβάλλεται ἡ φιλαυτία ἡμῶν βλεπόντων τὴν τύχην διαψεύδουσαν τὰς ἐλπίδας μας, ἀλλὰ καί, κατ' ἐνδόμυχόν τινα συλλογισμόν, πιστεύομέν πως ὅτι εἶνε τιμὴ ἡμῶν νὰ μὴ ἐῶμεθα εὐτυχεῖς ὅσον οἱ ἄλλοι. Ἡ εὐτυχία ἔχει τι τὸ βλακῶδες, δι' ὃ τὴν περιφρονοῦμεν κατὰ διάνοιαν, εἰ καὶ δεχόμεθα αὐτὴν εὐχαρίστως προσερχομένην. Ἐναβρυνόμεθα ἐπὶ τῇ δυσμενείᾳ τῆς τύχης, ὅπως ὑπερήφανον πνεῦμα ὑπερηφανεύεται μὴ τυγχάνον τῆς εὐνοίας τῆς ἐξουσίας. Μᾶς φαίνεται ὅτι μόνον ἄνθρωπος ἀξίαν τινὰ ἔχων ἠδύνατο ν' ἀξιωθῇ τοιαύτης ἀδικίας ἐκ μέρους τῆς τύχης· ὅπως δὲ ὁ ἐξοστρακισμὸς ἐν ταῖς ἀρχαίαις δημοκρατίαις ἦτο τιμητικὸς εἰς τοὺς μεγάλους πολίτας τίτλος, ὁμοίως οἱ διωγμοὶ τῆς τύχης τιμῶσι πως καὶ ἀνυψοῦσι τοὺς ὑφισταμένους αὐτούς.

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι δὲν εἶνε πάντοτε εὔκολον, οὐδὲ δυνατὸν κἄν, νὰ θεωρῶμεν ἑαυτοὺς κατατρυχομένους ὑπὸ τῆς δυστυχίας, καὶ ὅτι περιστάσεις τινὲς εἶνε τόσον προφανῶς εὐτυχεῖς ὥστε εἶνε δυσχερὲς νὰ μεμψιμοιρήσωμεν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἀνάγκη ἡ φιλαυτία ν' ἀνευρίσκηται πανταχοῦ, ἰδοὺ πῶς ἐνεργεῖ· διαιρεῖ εἰς δύο τὰ ἀφορῶντα εἰς ἡμᾶς· εἰς ὅ,τι ἔχομεν καὶ εἰς ὅ,τι δὲν ἔχομεν· τὸ πρῶτον προέρχεται ἐκ τῆς ἀξίας ἡμῶν, τὸ δεύτερον ἐκ τῆς ἀδικίας τῶν γεγονότων. Ἀπολαύομεν τοῦ πρώτου, ὡς ὀφειλομένου ἡμῖν, οὐδόλως περὶ τούτου μεριμνῶντες, φροντίζομεν δὲ ν' ἀναρριπίζωμεν ἐνδελεχῶς ἐν ἡμῖν τὴν περὶ τοῦ δευτέρου μέριμναν, ὅπως ἔχωμεν ἀφορμὴν νὰ παριστώμεθα ὡς θύματα τῆς τύχης εἰς τοὺς ἰδίους ἡμῶν ὀφθαλμούς. Κατὰ φυσικὴν δὲ ἀντίφασιν τὴν αὐτὴν διαίρεσιν ποιοῦμεν ἐν τῇ τύχῃ τῶν ἄλλων. Διακρίνομεν ὅ,τι ἔχουσι τοῦ ὅ,τι στεροῦνται· ἀλλὰ τότε ἀποδίδομεν εἰς τὴν τύφλωσιν τῆς τύχης τὰ ἀγαθὰ ἅτινα τοῖς ἀπονέμει, καὶ εἰς τὴν ὀξυδέρκειαν αὐτῆς ὅσα δὲν τοῖς παρέχει.

Τοιαῦτα εἶνε τὰ λάθη τῶν ἀνθρώπων ὅταν συγκρίνωσι τὴν τύχην αὐτῶν πρὸς τὴν τῶν ἄλλων· τὰ σφάλματα δὲ ταῦτα δὲν εἶνε ἧττον παράδοξα, ὡς εἴπομεν, ὅταν πρόκηται νὰ κρίνωμεν οὐχὶ περὶ τῆς τύχης ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς φρονήσεως τῶν ὁμοίων μας, καὶ νὰ ἐκτιμήσωμεν κατ' ἀξίαν τὴν περὶ τοῦ βίου γνώμην των, μαρτυρουμένην ὑπὸ τοῦ τρόπου αὐτῶν τοῦ βιοῦν.

Ἐν ταῖς πλείσταις τῶν συνδιαλέξεων ἡμῶν βλέπομεν ὅτι τὸ κύριον αὐτῶν θέμα ἀποτελεῖ σχεδὸν πάντοτε ἡ κατάκρισις τοῦ βίου τῶν ἀπόντων.

— Ὁ δεῖνα εἶνε πλούσιος, λέγομεν, ἀλλὰ τί τὸν ὠφελεῖ νὰ εἶνε πλούσιος ἀφ' οὗ ζῇ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον; Μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἂν πρόκηται κανεὶς νὰ στερηθῇ ὅλας τὰς ἡδονὰς τῆς ζωῆς, καλλίτερα ν' ἀπαλλαχθῇ ἀπὸ ὅλας τὰς φροντίδας τὰς ὁποίας δίδει ἡ διατήρησις τοῦ χρήματος. Ἐννοοῦμεν τὴν οἰκονομίαν, ἀλλ' ἡ γλισχρότης εἶνε γελοία. Ὁ τάδε ζῇ μεγαλοπρεπῶς· ἀλλ' ἐν τῇ πομπώδει ταύτῃ ἐπιδείξει ποία θέσις ὑπολείπεται διὰ τὴν εὐτυχίαν; Ἡ ἐπιτήδευσις ἐκείνη τῆς ἐθιμοτυπίας, τὸ πλῆθος τῶν παντοίων θεραπόντων, ἡ ἀδιάκοπος κίνησις τῶν ἐπισκέψεων καὶ τῶν ὑποδοχῶν, ὁ θορυβώδης βίος ὁ ἐκτὸς τοῦ οἴκου, ταῦτα πάντα εὐτυχία εἶνε ἆρά γε ἢ δημοσία τις τιμωρία ἐπιβαλλομένη εἰς τὴν πλεονεξίαν ἡμῶν καὶ τὴν ἀλαζονείαν;

Ἡ φιλαργυρία λοιπὸν καὶ ἡ πολυτέλεια, ἡ ἀπλότης καὶ ἡ ἐπίδειξις πάντα παρέχουσιν ἀφορμὴν εἰς κατάκρισιν· καὶ μὴ ἐλπίζετε ὅτι θ' ἀποφύγετε τὴν κατηγορίαν ταύτην ἐκλέγοντες μέσον τι, διότι μέσον δὲν ὑπάρχει, παρεκτός, ἐννοεῖται, ἐκείνου ὅπερ ὁ ἐπικριτής σας ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ ἢ θὰ ἠδύνατο νὰ εὕρῃ ἂν ἦτο εἰς τὴν θέσιν σας.

Οὕτω οἱ ἄνθρωποι κρίνουσιν ἀλλήλους, ψέγοντες πάντες τὴν ὁδὸν ἣν αὐτοὶ δὲν τρέπονται. Οἱ πλήρεις πυρὸς καὶ νεότητος ἀκόλαστοι θηρεύοντες ἀποκλειστικῶς τὴν ἡδονὴν σκώπτουσι τὰς θλιβερὰς ἀπολαύσεις ἐκείνων, οἵτινες ὠχριῶσι πρὸ τῶν βιβλίων, καὶ τὰς ἀνόστους ἡδύτητας τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου· ὁ δὲ σοφός, ὁ ἐξ ἀκοῆς μόνον γινώσκων τὰ πάθη, ἢ τοῦ ὁποίου ἡ σβεσθεῖσα καρδία ἐλησμόνησεν αὐτά, οἰκτείρει τὴν ἀμαθῆ ἐκείνην νεότητα, «ἣν ὁ τάφος καταβροχθίζει ὁλόκληρον καὶ ἐξ ἧς μόλις ἀνάμνησίς τις ὑπολείπεται.»

Ἡ γενικὴ αὕτη πρόληψις ἔπρεπε νὰ μᾶς ἀποτρέψῃ τοῦ πειρασμοῦ τοῦ ν' ἀποφανθῶμεν περὶ προβλήματος, ὅπερ φαίνεται τόσον ὀλίγον ἐπιδεκτικὸν λύσεως, διότι εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θὰ ἔχωμεν τόσους τοὺς ἐναντίους ὅσους καὶ τοὺς ἀναγνώστας. Ἕκαστος, πράγματι, ἔχει ἴδιον τρόπον τοῦ ἀντιλαμβάνεσθαι τῆς εὐτυχίας, ὑποστηρίζει δὲ ὅτι οὗτος εἶνε ὁ ἄριστος. Ὁ παρεμβαίνων εἰς τὴν συζήτησιν φαίνεται κατεχόμενος ὑπὸ τῆς αὐτῆς οἴας καὶ οἱ ἄλλοι μανίας, καὶ θέλων νὰ πείσῃ αὐτοὺς περὶ πράγματος ἐν ᾧ δὲν ἰσχύει πειθώ, τῆς ὀρθότητος τουτέστι κλίσεώς τινος ἢ αἰσθήματος ἰδιαιτέρου. Ὁ φιλόσοφος ὅστις ψέξας καὶ κατακρίνας πάσας τὰς χιμαίρας τῶν θνητῶν, καλεῖ αὐτοὺς ν' ἀκούσωσι τὰς ἰδίας αὐτοῦ ὀνειροπολήσεις, δὲν ὁμοιάζει ἆρά γε πρὸς τὸν παράφρονα ἐκεῖνον, ὅστις ἔσκωπτε τὸν σύντροφον αὐτοῦ λέγων: «Αὐτὸς ὁ δυστυχὴς νομίζει ὅτι εἶνε υἱὸς θεοῦ· ἐγὼ τὸ εἰξεύρω καλλίτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον ὅτι ἔχει λάθος, ἐγὼ ὁ ὁποῖος εἶμαι ὁ ἴδιος ὁ θεός».

Χαρίεις τις καὶ ἀφελὴς συγγραφεύς, ὁ Δρόζ, διδάσκει ἡμᾶς ὅτι ὅπως ὦμεν εὐτυχεῖς, πρέπει νὰ ὑγιαίνωμεν, νὰ ἔχωμεν εὐπορίαν τινά, καλοὺς φίλους, ἀξιέραστον γυναῖκα, ν' ἀγαπῶμεν τὰ βιβλία καὶ τὴν μουσικήν, μακρὰν δὲ τῶν βαρειῶν ἀσχολιῶν ν' ἀφιερῶμεν τὴν ἄνετον ἡμῶν ἀνεξαρτησίαν εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἁπλῶν ἡδονῶν ἀθώου βίου· τοῦτο δὲ καλεῖ «τέχνην τοῦ εὐτυχεῖν».

Ἀληθῶς εἶνε ὠφέλιμον καὶ συνετὸν τὸ διδάσκειν εἰς τοὺς κεκτημένους τοιαῦτα ἀγαθὰ τὴν τέχνην τοῦ ἀπολαύειν αὐτῶν. Ἀλλὰ τί ὠφελοῦμεν τοὺς ἀμοιροῦντας αὐτῶν; «Ἡ περὶ εὐτυχίας θεωρία του αὕτη, λέγει ἐπιχαρίτως ὁ Μινιέ, ἐφάνη ὡς παραδοξολόγημα, ὅπερ ἱλαρὸν πνεῦμα ἐξήγαγεν ἐξ εὐτυχοῦς βίου. Ἐμέμφθησαν αὐτὸν ὅτι τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἱστορίαν ἐθεώρησεν ὡς βάσιν ἐπιστήμης, καὶ ὅτι παρουσίασεν ὡς κανόνα ὅτι ἠδύνατο τὸ πολὺ νὰ μνημονευθῇ ὡς ἁπλοῦν παραδειγμα».

Εὐτυχὴς ὅστις ἀρκεῖται νὰ ἐρωτήσῃ τὴν καρδίαν του ὅπως μᾶς διδάξῃ τὴν «τέχνην τοῦ εὐτυχεῖν». Ἀλλ' ἐν τούτοις ποῖον κῦρος δύναται νὰ ἔχῃ φιλοσοφία τις, ἐκτιθεῖσα ἀτομικὰ μόνον συναισθήματα καὶ τὴν κατάστασιν τῆς ψυχῆς τοῦ διδάσκοντος αὐτήν;

Ὅσον συγκινητικὸν καὶ ἂν εἶνε βιβλίον τι, εὑρίσκει ἀδιαφόρους πάντας τοὺς μὴ αἰσθανομένους ὅπως ὁ συγγραφεύς. Ὁ φιλόσοφος ἄλλως τε δὲν εἶνε ἄνθρωπος διηγούμενος τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἱστορίαν καὶ ἀποκαλύπτων τὸν ἴδιον αὐτοῦ βίον διὰ τῶν ἀθώων ἐξομολογήσεων τῆς γραφίδος του. Τὸ κύριον, τὸ μόνον μέλημα αὐτοῦ εἶνε ἡ ἀλήθεια. Ἄλλως τε ἀγνοοῦμεν ἂν ἀπολαύει τῶν ἀγαθῶν ἅτινα συνιστᾷ, διότι δὲν ὑπεσχέθη νὰ ἐξομολογηθῇ τὰ καθ' ἑαυτόν. Ἀλλὰ τὰ ἀγαθὰ ταῦτα εἶνε ὄντως τὰ ἀληθῆ; Τοῦτο καλεῖ ὑμᾶς νὰ κρίνητε. Πρέπει λοιπὸν νὰ ὑπάρχωσιν ἀληθῆ ἀγαθὰ καὶ ἑπομένως ἀληθὴς εὐτυχία. Ἄλλως περὶ τίνος λαλεῖ καὶ τίς ἡ ἀνάγκη ν' ἀναμίξῃ τὴν φωνὴν αὐτοῦ πρὸς τόσας συγκεχυμένας φωνὰς ᾀδούσας τὴν εὐτυχίαν ἐπὶ παραφώνων τόνων;

* *
*

Ὁ Λαροσφουκὼ εἶπεν: «ἡ εὐτυχία ἔγκειται ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ ἡμῶν αἰσθήσει καὶ ὄχι ἐν τοῖς πράγμασιν.» Τὸ ἀξίωμα τοῦτο εἶνε ἀληθὲς ἀλλὰ δεῖται ἐπεξηγήσεως. Βεβαίως μέγαρόν τι δὲν καθιστᾷ εὐτυχῆ τῶν ἀνιώμενον ἐν αὐτῷ. Ἡ ἀπόκτησις τῶν τερπνοτέρων τοῦ κόσμου πραγμάτων δὲν ἐπιφέρει εὐτυχίαν εἰς τὸν ἀδυνατοῦντα ν' ἀπολαύσῃ αὐτῶν. Θέσατε τὴν Ἀφροδίτην τῆς Μήλου πρὸ τῶν ὀμμάτων Κινέζου ἢ δότε ἑκατοντακισχιλίων δραχμῶν εἰσόδημα εἰς Ἐσκιμῶον, δὲν θὰ καταστήσετε εὐτυχῆ οὔτε τὸν μὲν οὔτε τὸν δέ. Τὰ παίγνια ἅτινα κατεγοήτευον ἡμᾶς κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, βραδύτερον φαίνονται ἡμῖν ἀηδῆ καὶ ἀνόητα. Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν εὐτυχία ἄνευ ἡδονῆς. Καὶ ὅμως ἡ ἡδονὴ εἶνε τὸ ἄνθος μόνον τῆς εὐτυχίας, δὲν εἶνε οὔτε ὁ κορμὸς αὐτῆς οὔτε ἡ ῥίζα.

Ὁ συγχέων τὴν ἡδονὴν πρὸς τὴν εὐτυχίαν ἐκλαμβάνει τὸ ἀποτέλεσμα ὡς αἴτιον. Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶνε εὐτυχὴς ὡς ἀπολαμβάνων, ἀλλ' ἀπολαμβάνει ὡς ὢν εὐτυχής. Εὐχερὲς ἐκ τούτου εἶνε νὰ ἐννοήσωμεν πόσον ματαίως διανοοῦνται οἱ ὑπὲρ πᾶν τὴν ἡδονὴν ἐπιδιώκοντες, διότι τὴν καταστρέφουσιν ἐπιζητοῦντες αὐτήν. Ἡ ἡδονὴ δὲν ἔχει ἐν ἑαυτῇ, ἂν μοὶ ἐπιτρέπηται νὰ εἴπω, τὴν δύναμιν τοῦ εἶναι· διαφθείρεται καὶ ἐξαφα-

νίζεται ἐκ τοῦ ἀγῶνος ὃν καταβάλλομεν ὅπως συλλάβωμεν, παρατείνωμεν, ἀνανεώσωμεν αὐτήν, ὁμοιάζει πρὸς ἄρωμα ὅπερ ἀδυνατοῦμεν νὰ αἰσθανθῶμεν ἕνεκα μεγάλης ἀνυπομονησίας πρὸς ἀπόλαυσιν αὐτοῦ ἢ ὑπὸ τῆς ἀπερισκέπτου ἐπιθυμίας νὰ ἐξαντλήσωμεν ὅλην τὴν ἐξ αὐτοῦ ἀπόλαυσιν. Εἶνε πλάνη προσέτι τὸ νομίζειν ὅτι καθιστῶμεν εὐτυχῆ τὸν βίον περιάγοντες τὰ πάθη ἡμῶν ἀπὸ τέρψεως εἰς τέρψιν καὶ ἐπιζητοῦντες ἀδιακόπως τὸ καινὸν καὶ τὴν ποικιλίαν. Διότι τῆς ψυχῆς ἐν ἀδιακόπῳ ταραχῇ εὑρισκομένης οὐδὲν εὑρίσκει καιρὸν νὰ ἐρριζωθῇ, οὐδὲν φύεται καὶ καρποφορεῖ· ἡ δὲ ἡδονὴ δὲν ὡριμάζει ἐν αὐτῇ· εἶνε πρόωρος καρπὸς ἄνευ γεύσεως ὃν δρέπομεν παρερχόμενοι. Τὸ ἀναπόδραστον ἀποτέλεσμα τῆς πλάνης ταύτης εἶνε ἡ ἀνία, τουτέστιν ἀόριστός τις ἀνησυχία περὶ πάντων. Τὸ βάθος λοιπὸν τῆς ἡμετέρας ὑπάρξεως καὶ οὐχὶ τὴν ἐπιφάνειαν πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν ὅπως κρίνωμεν τὴν ἀληθῆ ἡμῶν κατάστασιν.

Φρονοῦσι τινὲς ὅτι ἡ ἡδονὴ δὲν ὑπόκειται οὔτε εἰς συζήτησιν οὔτε εἰς ἐπίκρισιν. Διότι πῶς δυνάμεθα ν' ἀμφισβητήσωμεν εἴς τινα τὴν ἡδονὴν ἣν αἰσθάνεται ; Οὗτος μόνον γινώσκει ἂν ἀληθῶς αἰσθάνεται αὐτὴν καὶ οὗτος μόνος εἶνε κριτὴς τοῦ βαθμοῦ καὶ τῆς δυνάμεως τῆς ὑπ' αὐτοῦ προτιμωμένης ἡδονῆς. Καὶ ἐν τούτοις δέον νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὑπάρχουσιν ἀληθεῖς καὶ ψευδεῖς ἡδοναί, τέρψεις εὐγενεῖς καὶ λογικαὶ καὶ τέρψεις παράλογοι καὶ ἀποτρόπαιαι. Δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ εὐτυχία ἀποτελεῖται ἀδιαφόρως ὑφ' ἁπασῶν τούτων τῶν ἡδονῶν, οἱαιδήποτε καὶ ἂν ὦσι ; Καὶ δὲν πρέπει νὰ διαστείλωμεν ὅσα ἁρμόζει νὰ αἰσθανθῶμεν τῶν ἀναρμόστων; Ἕκαστος δύναται ν' ἀπατηθῇ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἐν τῇ διακρίσει ταύτῃ καὶ νὰ ἐκτιμήσῃ παρ' ἀξίαν ἡδονάς τινας· ἐκ τούτου δὲ καὶ αἱ διαφωνίαι ὧν ἐμνήσθημεν. Ἀλλὰ πάντες ὡς ἐκ τῆς ἐκλογῆς, καὶ αὐθαιρέτου πολλάκις, ἣν θέλουσι νὰ ἐπιβάλωσιν εἰς τοὺς ἄλλους, δεικνύουσιν ὅτι δὲν θεωροῦσιν ἴσας πάσας τὰς ἡδονάς, καὶ ὅτι δὲν ἀρκεῖ ν' ἀπολαύῃ τις ὅπως ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ καλῇ ἑαυτὸν εὐτυχῆ.

Δέον, νομίζω, ν' ἀφορμηθῶμεν ἐξ ἀρχῆς τινος, ἄνευ τῆς ὁποίας τὰ πάντα καταρρέουσι· ὅτι ἡ εὐτυχία ἣν ἐπιζητοῦμεν πρέπει νὰ προσιδιάζῃ τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ οὐχὶ τῷ παιδίῳ, τῷ ἀνδραπόδῳ, ἢ τῷ κτήνει. Ἀναμφιβόλως τὸ κτῆνος ἀπολαῦον εἶνε εὐτυχές, διότι ἀπολαμβάνει τὴν σύμφωνον πρὸς τὴν φύσιν αὐτοῦ ἡδονήν. Ἀλλ' ὁ ὡς κτῆνος ἀπολαύων ἄνθρωπος δὲν εἶνε εὐτυχής, καὶ ἂν ἀρκῆται ἔτι εἰς τὸν βίον τοῦτον, διότι ἀγνοεῖ τὴν ἀνθρωπίνην εὐτυχίαν, δηλαδὴ τὴν προερχομένην ἐκ τῆς ἐλευθέρας καὶ τελείας ἀναπτύξεως τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ἂν διισχυρίζηται ὅτι εἶνε εὐτυχὴς οὕτω, τῷ ἀποκρινόμεθα ὅτι ἀπατᾶται, διότι προσηλοῦται εἰς ὑποδεέστερα ἀγαθά, ἑνῷ ἠδύνατο ν' ἀποκτήσῃ ἄλλα ὑπέρτερα. Τὸ ἀνδράποδον ὅπερ ἀπολαύει τῆς εὐνοίας τοῦ δεσπότου αὐτοῦ καὶ ὅπερ δεσπόζει αὐτοῦ διὰ τῆς διαφθορᾶς, δύναται νὰ νομίζῃ ἑαυτὸ εὐτυχές, ἀλλ' εἶνε ἄθλιον ὄν· διότι πρὸς τῇ χαμερπείᾳ τῆς δουλοφροσύνης προστίθησι τὴν χαμέρπειαν τοῦ κολακεύειν καὶ χαρίζεσθαι· εἶνε δυστυχέστερον τοῦ κατατρυχομένου δούλου, οὗ ἡ προσβεβλημένη καρδία ἐξανίσταται κατὰ τῆς ὕβρεως, ἣ οὗτινος ἡ ἐξαγνισθεῖσα ψυχὴ περιφρονεῖ ἢ συγχωρεῖ αὐτήν.

Ἀλλά, θὰ εἴπῃ τις, ποῖα εἶνε τὰ ἐξαίρετα ταῦτα ἀγαθὰ περὶ ὧν λέγεις, καὶ ἐπὶ τίνι λόγῳ εἰσὶν ἐξαίρετα εἰμὴ διότι φαίνονται εἰς σὲ τοιαῦτα, ἅτινα δὲ παρέχουσιν εἰς τοὺς ἀγαπῶντας αὐτὰ πλείους τέρψεις ἐκείνων ἅτινα προτιμῶμεν ;

Ἀποκρίνομαι ὅτι οὐχὶ ἡ ἡδονὴ καθιστᾷ τὰ ἀγαθὰ ταῦτα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἐπιθυμητὰ καὶ περιζήτητα, ἀλλ' ἡ συμφυὴς αὐτοῖς ἀξία. Εἶνε δυνατὸν ν' ἀρνηθῇ τις ὅτι τὸ διανοεῖσθαι εἶνε καλλίτερον τοῦ πέπτειν, ὅτι ἡ δρᾶσις καὶ ἡ ἐργασία εἶνε προτιμότεραι τοῦ ὕπνου καὶ τοῦ ληθάργου, ὅτι τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς εἶνε προτιμότερον τῆς ἀγενοῦς δουλοπρεπείας, καὶ ὅτι ὁ ἔρως καὶ ἡ δόξα εἶνε πολυτιμότερα τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου; Καὶ αὐτοὶ ἔτι οἱ ἀγνοοῦντες τὰ ἐπίλεκτα ἀγαθὰ γινώσκουσιν ὅτι ὑπάρχουσιν ἀγαθὰ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον τιμῆς ἄξια, καὶ περιφρονοῦσι τοὺς ἐπιζητοῦντας εὐτελέστερα τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐκλεχθέντων. Ὁ δεῖνα ἀνὴρ ὅστις οὐδόλως ἐννοεῖ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐπιστημονικῆς ἢ ποιητικῆς μελέτης, συναισθάνεται βαθύτατα τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς ἐργασίας καὶ τῆς δραστηριότητος πρὸς ὠφέλιμον σκοπὸν συντόνως τεινούσης.

Οἱ φοβούμενοι τὴν ἐργασίαν καὶ τὸ ψυχρὸν λογικὸν προτιμῶσι τὸ πάθος τῆς τυχαίας ἡδονῆς ὡς εὐγενέστερον, βαθύτερον, καὶ μᾶλλον ἄξιον τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ τέλος ἐκ τῶν ἀγαπώντων μόνας τῶν αἰσθήσεων τὰς ἡδονάς, οἱ δυνάμενοι ν' ἀπολαύσωσι τῆς εὐωδίας τῶν ἀνθέων καὶ ἀγαπῶντες τὸ φῶς περιφρονοῦσι τοὺς χυδαίους δούλους τῶν κτηνωδῶν ὀρέξεων.

Ὑπάρχει λοιπὸν ἀληθὴς καὶ ψευδὴς εὐτυχία, ἢ ἀκριβέστερον εἰπεῖν, ὑπάρχει κλῖμαξ τις, ἥτις ἄρχεται ἀπὸ τῆς ταπεινοτέρας τῶν ἡδονῶν καὶ κορυφοῦται εἰς τὴν εὐγενεστάτην καὶ τελειοτάτην. Ἡ ἰδεώδης τοῦ ἀνθρώπου εὐδαιμονία ἀποτελεῖται ὑφ' ἁπασῶν τῶν ὑποτεταγμένων πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὴν τάξιν τῆς τελειότητος αὐτῶν εὐτυχιῶν. Ἐπιλέγω δ' ὅτι ἐν οὐδενὶ τῶν βαθμῶν τούτων ἡ εὐτυχία συγχέεται πρὸς τὴν ἡδονήν, καὶ ὅτι ἡ ἀληθὴς αὐτῆς πηγὴ ἔγκειται ἐν τῇ ἐνασκήσει τῶν ἠθικῶν ἡμῶν δυνάμεων καὶ τῇ ἀναπτύξει αὐτῶν.

Paul Janet.

[Ἕπεται τὸ τέλος.]

85000 ΔΟΛΛΑΡΙΑ

Διήγημα

Α'

Ὁ Θωμᾶς Σμίθσων ἦτο ἐκ γεννήσεως πολίτης τῶν Ἡνωμένων πολιτειῶν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, ἐκ περιπετειῶν δὲ τοῦ βίου ἐγένετο διευθυντὴς παμμεγίστου μηχανουργείου ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ.

Παιδίον ἀκόμη εἶχεν ἄσημον καὶ ταπεινὴν θέσιν, τὴν θέσιν ἐργάτου ἁπλοῦ, ἐν τῷ μηχανουργείῳ τῶν ἀδελφῶν Ἄνδερσων, μικρὸν δὲ καὶ κατ' ὀλίγον προβιβαζόμενος ἑκάστοτε ἀνῆλθεν εἰς τὸ περίβλεπτον καὶ διὰ πλουσίου μισθοῦ ἀμειβόμενον ἀξίωμα τοῦ διευθυντοῦ τοῦ μηχανουργείου· εἰ καὶ μόλις εἴκοσι τεσσάρων ἐτῶν τὴν ἡλικίαν ἦτο πράγματι ἡ ψυχὴ τῆς τεραστίας ἐκείνης ἐπιχειρήσεως.

Ὁ Θωμᾶς Σμίθσων ἦτο ἀνὴρ ῥαδινὸς καὶ ῥωμαλέος, ἔχων ῥοδόχρουν τὴν ὄψιν, κυανοῦς ὀφθαλμοὺς καὶ πώγωνα ἐπιμελῶς ἐξυρημένον, ἀφίνων πάντοτε μέρος αὐτοῦ, περιθέον ἡμισεληνοειδῶς τὸν λαιμόν. Ἡ μορφή του εἶχεν ἑνὶ λόγῳ τελειότατον καὶ γνησιώτατον τύπον Ὑαγκῆ. Ἕνεκα τῆς ἱκανότητός του, τῆς εἰδικότητος αὐτοῦ ἐν τῇ μηχανουργίᾳ, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἕνεκα τῆς ἀνωτέρας πάσης ὑπονοίας τιμιότητός του, προσεκτήσατο τὴν ἐγκάρδιον ἀγάπην τῶν ἀδελφῶν Ἄνδερσων· οὐδὲν δὲ ἐγίνετο ἐν τῷ κολοσσιαίῳ ἐκείνῳ ἐργαστηρίῳ, ἂν μὴ ἐζητεῖτο πρότερον ἡ γνώμη τοῦ Θωμᾶ Σμίθσων, τοῦ συνεργασθέντος ἐν πάσαις ταῖς παραβολωτάταις ἐπιχειρήσεσι τοῦ μηχανουργείου καὶ ἄριστα γινώσκοντος πάσας. Τὴν μεγάλην δὲ σημασίαν τούτου εὐκόλως δύναταί τις νὰ ἐκτιμήσῃ, ἀναλογιζόμενος ὅτι ὁ μὲν Σμίθσων ἦτο νεώτατος τὴν ἡλικίαν, ἡ δὲ κατασκευὴ ἀκτόρων, κινητηρίων, γεωργικῶν καὶ παντοειδῶν ἄλλων ἀτμομηχανῶν δὲν ἦτο ἀναξία λόγου, μάλιστα ἐν ἐργαστηρίῳ, οἷον τὸ τῶν ἀδελφῶν Ἄνδερσων, ἀπασχολοῦντι πλείονας τῶν δισχιλίων ἐργατῶν.

Τὴν πρωΐαν ἑνὸς Σαββάτου—σημειωτέον ὅτι ὁ Θωμᾶς Σμίθσων δὲν εἶχε κοιμηθῇ τὴν προηγουμένην νύκτα, καταστρώνων τοὺς λογαριασμοὺς τοῦ καταστήματος—τὴν πρωΐαν λοιπὸν ἑνὸς Σαββάτου ὁ νεαρὸς διευθυντής, κρατῶν ἀνὰ χεῖρας περίληψιν λογαριασμῶν, ἐπαρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ προϊσταμένου του, ὅστις ἀφ' οὗ ἐκύτταξε μίαν στιγμὴν τὸν λογαριασμόν, ἔλαβε τὸ βιβλίον τῶν συναλλαγματικῶν καὶ ἐξέδωκε συναλλαγματικὴν 85000 δολλαρίων ἐπὶ τῆς Τραπέζης τοῦ Κεντουκύ. Τὸ ποσὸν ἀκριβῶς ἐκεῖνο ἐχρειάζετο πρὸς πληρωμὴν τοῦ ἑβδομαδιαίου μισθοῦ τῶν ὑπαλλήλων καὶ ἐργατῶν τοῦ μηχανουργείου. Ἕνεκα δὲ τῆς σπουδαιότητος τοῦ ποσοῦ ὁ κ. Ἄνδερσων ἔδωκεν ἐντολὴν εἰς τὸν Σμίθσων νὰ εἰσπράξῃ αὐτὸ ὁ ἴδιος.

Ὁ Θωμᾶς Σμίθσων ἐνέκλεισε τὴν συναλλαγματικὴν ἐν μεγάλῳ χαρτοφυλακίῳ, καὶ θεὶς τοῦτο ὑπὸ μάλης καὶ φορέσας τὸν πῖλόν του, ἐπήδησεν εἰς ἓν λεωφορεῖον ἐκ τῶν διανυόντων τὸν δρόμον ἀπὸ τῆς Βαλστρὴτ εἰς τὴν 55 ὁδόν.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἡ 55 ὁδὸς ἔκειτο σχεδὸν ἔξω τῆς πόλεως. Τὰ τράμεια δὲν εἶχον ἀκόμη ἐφευρεθῇ, οἱ ἐναέριοι σιδηρόδρομοι ἀνεκυκῶντο ἴσως ἐν τῇ φαντασίᾳ τοῦ ἐφευρέτου αὐτῶν, καὶ ἡ περιώνυμος Βρουκλύνειος γέφυρα θὰ ἐξελαμβάνετο τότε ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Νέας Ὑόρκης ὡς ἐκτρωματικὸν σχέδιον νοσούσης διανοίας· διότι τὸ γεγονός, ὅπερ θὰ διηγηθῶμεν, συνέβη ἐν ἔτει 1860.

Β'

Ἐξαργυρώσας μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας τὴν ὑπὸ Ἄνδερσων τοῦ πρεσβυτέρου ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ συναλλαγματικήν, ὁ Θωμᾶς Σμίθσων ἐπέβη τοῦ λεωφορείου, δι' οὗ ἔμελλε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ μηχανουργεῖον. Τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια ἀπετέλουν ὀγκώδη δέσμην, ἐξ ἧς τὸ χαρτοφυλάκιον προσεκτᾶτο ἐπίφθονον πάχος.

Στηρίζων τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ πολυτίμου χαρτοφυλακίου, ὅπερ εἶχεν ἀποτεθειμένον εἰς τὰ γόνατά του, ὁ Σμίθσων νυσταλέος ὠνειροπόλει, ὡς θὰ συνέβαινεν εἰς πάντα ἀγρυπνήσαντα ὅλην τὴν νύκτα καὶ κατατρίψαντα τὴν πρωΐαν εἰς ὁδοιπορίαν ἐφ' ἁμάξης. Ἔκλειε τοὺς ὀφθαλμούς, ἤνοιγεν αὐτοὺς πάλιν ἐν ἑκάστῳ τιναγμῷ τοῦ λεωφορείου καὶ ἐπανελάμβανε τὴν μονότονον ταύτην κίνησιν, μέχρις ὅτου κατασχεθεὶς ὑπὸ τοῦ ὕπνου ἕνεκα τοῦ καύσωνος καὶ τῆς κοπώσεως, ἀπεκοιμήθη ὁλοσχερῶς. Αἱ ὁσμαὶ τῶν ποικίλων δεμάτων, τὰ ὁποῖα ἔφερον ἀνὰ χεῖρας οἱ πληροῦντες τὴν ἅμαξαν συνοδοιπόροι τοῦ Σμίθσων, καὶ αἱ φλογεραὶ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου, κατέστησαν βαθύτερον τὸν ὕπνον αὐτοῦ. Ὁ διευθυντὴς τοῦ μηχανουργείου ἦτο ἐσφηνωμένος ἐν μέσῳ μιᾶς παχείας λαχανοπώλιδος καὶ ἑνὸς κυρίου ἀναγινώσκοντος μετὰ προσοχῆς μεγάλην ἐφημερίδα, καλύπτουσαν σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῆς ἁμάξης.

Σφοδρὸς τιναγμὸς τοῦ λεωφορείου, προσκρούσαντος εἰς γωνιαῖον λίθον, ἐξήγειρε τὸν Σμίθσων τοῦ ὕπνου καὶ τῶν ὀνείρων αὐτοῦ. Αἴφνης ἐξέβαλε κραυγὴν φρίκης καὶ εὐθὺς ἀμέσως τρομερὰ βλασφημία διέφυγε τὰ χείλη του. Ὠχρὸς ὡς πτῶμα ἀνύψωσε τὰς χεῖρας... τὸ χαρτοφυλάκιον, ὅπερ ἐκράτει ἐπὶ τῶν γονάτων, ἔλειπε. Θρασύτατος κλέπτης εἶχε προδήλως ἁρπάσῃ αὐτό.

Αἱ φωναὶ καὶ ἡ ἀπελπισία τοῦ Σμίθσων εἰς οὐδὲν ἐχρησίμευον... Πάντες οἱ ἐπιβάται τοῦ λεωφορείου εἶχον πρὸ πολλοῦ κατέλθῃ, ὁ δὲ ἡνίοχος, ὅστις ἔντρομος ἤκουε τὰς ὕβρεις καὶ τὰς

ὀργίλας ἐπιφωνήσεις τοῦ ληστευθέντος, ἠδυνᾶτει ὡς εἰκὸς καὶ τὴν ἐλαχίστην νὰ δώσῃ αὐτῷ πληροφορίαν πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ κλέπτου.

Ἄγριος τὴν ὄψιν καὶ ἀφρίζων, εἰσῆλθεν ὁ Σμίθσων ὡς μαινόμενος εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ προϊσταμένου του καὶ ἀνεκοίνωσεν αὐτῷ τὸ συμβὰν διὰ φωνῆς βραγχώδους, οὐδὲν ἐνεχούσης τὸ ἀνθρώπινον.

Ὁ Ἄνδερσων ἐκύτταξε προσεκτικῶς τὸν διευθυντὴν τοῦ γραφείου μὲ βλέμμα ἐταστικὸν καὶ συνωφρυώθη. Ταῦτα ἦσαν τὰ μόνα ἐξωτερικὰ δείγματα τῆς συγκινήσεως, ἣν ἠσθάνθη ἀκούσας τὸ δυσάρεστον ἄγγελμα.

«Ἀ!» εἶπεν ἐπὶ τέλους ἀπαθῶς μετά τινα σιγήν. «Ἐπιτήδειος κλέπτης!... νὰ εἰδοποιηθῇ ἡ ἀστυνομία... Ἐν τῷ μεταξὺ ἄλλη συναλλαγματική.»

Καὶ λαβὼν ἀταράχως τὸ βιβλίον τῶν συναλλαγματικῶν, ἔγραψεν ὀλίγας γραμμὰς εἰς ἓν φύλλον, καὶ εἶπε βραδέως πρὸς τὸν ἐναγωνίως ἀναμένοντα ὑπάλληλόν του·

«Ἂν δὲν εὑρεθῶσι τὰ χρήματα, νὰ χρεωθῇ μὲ τὸ ποσὸν ὁ λογαριασμός σας!»

Ὁ ταλαίπωρος Σμίθσων ἐρρίγησεν, ἀκούσας τίνι τρόπῳ ἔμελλε νὰ τακτοποιηθῇ ἡ ὑπόθεσις. Χωρὶς ὅμως νὰ ἀντείπῃ τι, ἐξῆλθε τοῦ γραφείου.

Ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδες δολλάρια! Δηλαδὴ ὅλη ἡ περιουσία, τὴν ὁποίαν καθ' ἅπαντα τὸν βίον του ἠδύνατο νὰ συλλέξῃ ἤτο ἐκ τῶν προτέρων κατεσχημένη... Εἰς παντελῆ δὲ ἀπόγνωσιν περιέστη, ἐνθυμηθεὶς μὲ ὁποῖον δύσπιστον βλέμμα τὸν ἐκύτταξεν ὁ προϊστάμενός του. Αὐτόν, τὴν προσωποποιίαν τῆς τιμιότητος!

Ἂν δὲν παρεφρόνησε τότε ὁ Σμίθσων, ἢ ἂν δὲν ἔπαθε τοὐλάχιστον παρακοπὴν φρενῶν, τὸ ὤφειλε βεβαίως εἰς ἐξαιρετικὴν εὔνοιαν τοῦ θεοῦ.

Ματαίως ἠρεύνησεν ἡ ἀστυνομία ὅλην τὴν Νέαν Ὑόρκην. Ματαίως προεκήρυξεν ὁ ληστευθεὶς ἀμοιβὴν δισχιλίων δολλαρίων πρὸς εὕρεσιν τοῦ κλέπτου, ματαίως καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀνίχνευσεν ἀπανταχοῦ. Παρῆλθον οὕτως ἐν μεγίστῃ ἀγωνίᾳ δύο ἡμέραι. Κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ὑπέφερεν ὁ Σμίθσων φρικαλέας βασάνους, κατέστη ἰσχνότατος, καὶ καθ' ὕπνους καὶ ἐν ἐγρηγόρσει ἔβλεπεν ἀτενίζοντας αὐτὸν τοὺς ἐταστικοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ προϊσταμένου του. Τὴν ἑσπέραν τῆς δευτέρας ἡμέρας, ἀπολέσας ὁ δυστυχὴς πᾶσαν ἐλπίδα ὅτι θὰ δυνηθῇ νὰ εὕρῃ τι διὰ τῶν συνήθων τρόπων, ἔλαβεν ἀμετάκλητον ἀπόφασιν. Καὶ τὴν τρίτην ἡμέραν ἐν πάσαις ταῖς ἐφημερίσι τῆς Νέας Ὑόρκης ἐδημοσιεύθη ἡ ἑπομένη ἀγγελία.

«Ἄγνωστός τις ἔκλεψε τὴν πρωΐαν τοῦ Σαββάτου ἔν τινι τῶν λεωφορείων τῆς ἀπὸ τῆς 55 ὁδοῦ καὶ τῆς Βαλστρὴτ γραμμῆς 85000 δολλάρια, ἀνήκοντα εἰς τὸ μηχανουργεῖον τῶν ἀδελφῶν Ἄνδερσων. Διὰ τῆς παρούσης φέρω εἰς γνῶσιν τοῦ κλέπτου, ὅτι πρέπει νὰ μοὶ ἀποδοθῶσι τὰ κλαπέντα τὸ βραδύτερον μέχρι τῆς ἑνάτης π. μ. τῆς πέμπτης· ἄλλως εἰμὶ ἠναγκασμένος νὰ φονευθῶ. Ὁ θάνατος ἐντίμου πολίτου ἃς βαρύνῃ τὴν συνείδησιν τοῦ κλέπτου.

Θωμᾶς Σμίθσων.»

Ἡ δημοσίευσις τῆς ἀγγελίας ταύτης κατηύνασεν ὀπωσοῦν τὴν ταραχὴν τοῦ Σμίθσων καὶ μετὰ στωϊκῆς ἀπαθείας ἀνέμενε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δηλώσεως αὐτοῦ.

Γ'

Ἀνέτειλεν ἡ κρίσιμος ἡμέρα καὶ οὐδεὶς εἶχεν ὑπακούσῃ εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Σμίθσων. Ἐγερθεὶς τῆς κλίνης περὶ ὥραν ἕκτην τῆς πρωΐας ὁ καταδικάσας οὕτως ἑαυτὸν εἰς θάνατον, ἐξυρίσθη ἐπιμελῶς, καὶ ἐνεδύθη. Εἶχεν ἀκράδαντον ἀπόφασιν νὰ ἐμμείνῃ εἰς τὰ ἀποφασισθέντα, καὶ κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν νὰ ἐκτελέσῃ ὅ,τι διὰ τῶν ἐφημερίδων προεκήρυξεν. Ὁ Θωμᾶς Σμίθσων ἐκάθησεν ἐν ἄκρᾳ ψυχικῇ γαλήνῃ παρὰ τὸ γραφεῖόν του τὴν ὀγδόην ὥραν καὶ ἔγραψέ τινας ἐπιστολάς, πρὸς τοὺς προϊσταμένους του, συγγενεῖς καὶ φίλους, ἐν αἷς ἐξετίθει τοὺς λόγους τοῦ ἀκριβῶς τῇ ἑνάτῃ ὥρᾳ τῆς πρωΐας συμβησομένου θανάτου του, δηλῶν ὅτι ὤφειλε νὰ προσενέγκῃ τὴν ζωὴν θυσίαν εἰς τὴν τιμήν του.

Μετὰ ταῦτα — εἶχε σημάνῃ ἐν τῷ μεταξὺ ὀγδόη καὶ ἡμίσεια — ἔλαβεν ἔκ τινος θήκης μικρὸν περίστροφον τοῦ θυλακίου, κατασκεύασμα προνομιοῦχον τοῦ ἐργαστηρίου τῶν ἀδελφῶν Ἄνδερσων, καὶ ἐπιμελῶς ἐξετάσας τὰς πέντε κάννας αὐτοῦ, τὸ ἀπέθεσεν ἐπὶ τῆς τραπέζης. Πλησίον τοῦ ὅπλου ἔθεσε τὸ ὡρολόγιόν του, οὗ οἱ δεῖκται ἐδείκνυον ἑνάτην παρὰ εἴκοσι λεπτά, καὶ ἤναψεν ἓν σιγάρον.

«Ἀκόμη εἴκοσι λεπτά!» ἐψιθύρισε καθ' ἑαυτόν, ἀφ' οὗ ἐκύτταξε τὸ ὡρολόγιόν του. Καὶ ἀμέσως ὁ παράδοξος αὐτόχειρ ἀνύψωσε τὰ σκέλη, τὰ ἐστήριξεν ἐπὶ τοῦ γραφείου, καὶ ἀνέκλινεν ἀνέτως τὰ νῶτα ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου· δηλονότι ἐξηπλώθη κατὰ τὸν τρόπον, ὃν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἀμερικανῶν νομίζουσι τὸν ἀναπαυτικώτατον πάντων.

Αἴφνης ἐκρούσθη ἡ θύρα.

«Ἐμπρός!» ἐφώνησεν ὁ διευθυντὴς τοῦ γραφείου τῶν ἀδελφῶν Ἄνδερσων, καὶ ὠχρότης ἀδιόρατος ἐκάλυψε τὸ πρόσωπόν του.

Ἀνοιχθείσης τῆς θύρας ἐφάνη εἰς τὸ κατώφλιον εἷς πρεσβύτης, πεντηκοντούτης περίπου τὴν ἡλικίαν καὶ μελανείμων.

«Ὁ κύριος Θωμᾶς Σμίθσων; ἠρώτησεν ὁ εἰσελθὼν χαιρετίσας εὐγενέστατα.

— *Γές, σέρ,* ἀπεκρίθη οὗτος.

— Εἶσθε ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐσχάτως εἰς τὸν *Κήρυκα*...;

— Ὁ ἴδιος, κύριε.

— Καὶ ἔχετε ἀπόφασιν νὰ....;

— Μετὰ δεκατρία λεπτὰ καὶ ἡμισυ θὰ ἐκτελεσθῇ ἡ ἀπόφασις, εἶπεν ὁ Σμίθσων.

— Δόξα τῷ Θεῷ, ὅτι ἔφθασα ἐγκαίρως! ἀνεφώνησεν ὁ ξένος, ἀπομάξας τὸν ἱδρῶτα ἀπὸ τοῦ μετώπου. Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ καθήσω. Ἐλπίζω, ὅτι θὰ μείνωμεν σύμφωνοι.

— Ἔχετε δεκατρία λεπτὰ καιρόν. Σᾶς παρακαλῶ νὰ σπεύσητε.

— Ὀνομάζομαι Οὐίλλιαμ Μὰκ Λέλλαν, διευθυντὴς τοῦ τραπεζικοῦ οἴκου Μὰκ Λέλλαν Πρότκινσων καὶ συντροφίας, ἐν τῇ 22α λεωφόρῳ.»

Ὁ Θωμᾶς Σμίθσων προσέκλινεν.

«Ἔχω θυγατέρα, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ ξένος, τὴν Γέσσυ, δεκαοκτὼ χρόνων, ὡραίαν ὡς ἄγγελον. Ἡ Γέσσυ Μὰκ Λέλλαν ἀνέγνωσε τὴν ἀγγελίαν σας καὶ μὲ στέλλει πρὸς ὑμᾶς. Πρεσβεύομεν θρησκευτικὸν δόγμα, τὸ ὁποῖον δὲν ἐπιτρέπει τὴν αὐτοκτονίαν.

— Ἐνόησα. Νομίζετε, ὅτι διὰ τῶν πειστικῶν λόγων σας....

— Βεβαιότατα. Ἀκούσατέ με. Τὸ τραπεζικὸν κατάστημά μου εἶναι μικρόν, ἀλλ' ἐντιμότατον. Σκεπτόμεθα νὰ ἐπεκτείνωμεν τὰς ἐργασίας μας. Πρὸς τοῦτο χρειαζόμεθα κάνένα ἱκανὸν καὶ δραστήριον νέον. Εἶσθε νέος, εἶσθε δραστήριος, εἶσθε ἔντιμος... ἡ ἀγγελία σας τὸ μαρτυρεῖ. Διὰ μίαν ἐλεεινὴν χρηματικὴν ὑπόθεσιν δὲν πρέπει νὰ χαθῇ ἀνήρ, ὡς ὑμᾶς. Αὐτὸ θὰ ἦτο καὶ ἀνόητον καὶ ἄνανδρον. Ὑπεσχέθην εἰς τὴν θυγατέρα μου νὰ σᾶς σώσω. Δὲν ἔχετε νὰ ἀποδώσητε τὰ κλαπέντα χρήματα; Δὲν πειράζει, ἀκούσατέ με. Σᾶς προσφέρω τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ κατάστημά μου καὶ θὰ σᾶς δίδω μισθὸν κατ' ἔτος 5000 δολλάρια καὶ ποσοστὰ 15 τοῖς ἑκατὸν ἐκ τῶν κερδῶν. Ἐντὸς δέκα ἐτῶν θὰ δυνηθῆτε νὰ ἐξοφλήσητε τὸ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς Ἄνδερσων χρέος σας, ἴσως καὶ πρότερον, ἂν αἱ ὑποθέσεις μας εὐοδοθῶσιν. Ὅθεν τὸ μέλλον σας εἶναι ἐξησφαλισμένον. Ἐμπρός!... Τὸ χέρι σας, νέε μου!... Λοιπόν, σύμφωνοι;...»

Ἐν ᾧ ὡμίλει ὁ πρεσβύτης, ὁ Θωμᾶς Σμίθσων ἐγένετο πελιδνὸς καὶ νευρικὸς σπασμὸς συνετάραξε τὸ σῶμά του. Τὸ ὡρολόγιον ἐδείκνυεν ἐννέα ὥρας παρὰ δύο λεπτά.

«Σύμφωνοι!» ἐψιθύρισε μετά τινα σιγὴν καὶ ἔλαβε τρέμων τὴν χεῖρα τοῦ Μὰκ Λέλλαν.

Δ'.

Ἀπὸ τῆς ἐπαύριον ἤρχισε τὴν ἐργασίαν ἐν τῷ τραπεζιτικῷ καταστήματι. Ἡ τύχη ηὐνόησε τὸν νέον. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους ἔδωκεν εἰς τοὺς ἀδελφοὺς Ἄνδερσων ἀπέντι τοῦ λογαριασμοῦ του ἑξακισχίλια δολλάρια. Κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος προσελήφθη ὁ Σμίθσων ὡς συνέταιρος, καὶ ἐγένετο γαμβρὸς τοῦ Μὰκ Λέλλαν, διότι εὗρεν ἐν τῷ μεταξὺ καιρὸν νὰ ἐρωτευθῇ τὴν περικαλλεστάτην Γέσσυ. Μετὰ ἓξ ἔτη ἐξώφλησε τὸν λογαριασμόν του παρὰ τοῖς ἀδελφοῖς Ἄνδερσων, καὶ σήμερον ἔχει ὁ Θωμᾶς Σμίθσων περιουσίαν δώδεκα ἑκατομμυρίων δολλαρίων καὶ ἑπτὰ ῥωμαλεώτατα τέκνα, ἄξια τοῦ πατρός των.

Μία σκιὰ μόνον ἐπεσκίασε τὴν εὐτυχίαν τοῦ Θωμᾶ Σμίθσων.

Πρὸ δυο ἐτῶν ἀπέθανεν ὁ πενθερός του. Ἐν τῷ φακέλλῳ, τῷ περικλείοντι τὴν διαθήκην, δι' ἧς καθίστα κληρονόμους τῆς περιουσίας του τὴν Γέσσυ καὶ τὰ τέκνα της, εὗρεν ὁ Σμίθσων ἐπιστολὴν πρὸς αὐτὸν ἔχουσαν οὕτω.

«Σύγγνωθι, υἱέ μου! Ὁ κλέπτης ἤμην ἐγώ! Αἱ 85000 δολλάρια ἦσαν αἱ βάσεις τῆς εὐτυχίας ἡμῶν. Οὐίλλιαμ Μὰκ Λέλλαν.»

Τοῦτο εἶναι τὸ μόνον, ὅπερ ὁ Θωμᾶς Σμίθσων δὲν δύναται νὰ συγχωρήσῃ εἰς τὸν συνέταιρόν του, τὸ μόνον νέφος, τὸ ἐπισκιάζον τὴν εὐδαιμονίαν του!

(Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ.)

Η ΑΝΑΣΣΑ

Ἐκ τοῦ συγγράμματος «Ἡ κοινωνία τοῦ Λονδίνου»)

[Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμ. φύλλον.]

Ὁ ἐν Βαλμοράλ βίος τῆς Ἀνάσσης εἶνε ὅλως ἰδιωτικὸς ἢ μᾶλλον ἀγροτικός, καὶ λίαν ἄνετος, διότι οὐδεμία ἐθιμοτυπία τηρεῖται. Τὴν Α. Μ. ἐξυπνίζουσι τὸ πρωὶ οἱ χωρικοὶ διὰ τῆς μονοτόνου καὶ λυπηρᾶς μουσικῆς των, ἥτις τοσοῦτον τὴν τέρπει ἀναμιμνήσκουσα μελαγχολικῶς τὸ παρελθόν.

Μετὰ τὰς ἐκδρομὰς εἰς τὰ δάση ἢ εἰς τὰ ὄρη καὶ τὰς ἐπισκέψεις προσφιλῶν τόπων ἡ Ἄνασσα καταλύει ἐνίοτε ἐν τῷ θαλάμῳ πριγκιπίσσης τινός, δειπνεῖ ἐκ τοῦ προχείρου καὶ διέρχεται τὴν ἑσπέραν.

Ἔξω τῆς Σκωτίας ἡ Ἄνασσα ἀναλαμβάνει τὴν μεγαλοπρέπειαν αὐτῆς καὶ τὸ ἄκαμπτον τοῦ χαρακτῆρος. Τὸ εἰς τὴν ἐθιμοτυπίαν πάθος της ἐπαυξάνει τὴν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς τυραννίαν. Μὴ ὑπαρχόντων νόμων, ἀσκεῖται περὶ τὴν δημιουργίαν, ἄνευ τῆς συμπράξεως τοῦ Κοινοβουλίου, τῶν περιφήμων ἐκείνων κανονισμῶν, οἵτινες εἶνε ἡ βάσανος τῶν περὶ αὐτήν. Ἀνεπιεικής, ἀπαγορεύει αὐστηρῶς τὴν εἰς τὴν Αὐλὴν φοίτησιν οἵας δήποτε γυναικὸς διεζευγμένης, καί τοι τὸ διαζύγιον τυγχάνει μεγίστης ἀποδοχῆς ἐν Ἀγγλίᾳ ἐν ταῖς ὑψίσταις σφαίραις. Αὐτὴ δὲ ἡ χορεύουσα ἐν Σκωτίᾳ, ἀπηγόρευσε πέρυσι τὸν ἀγροτικὸν χορόν, ὃν ὁ πρίγ-

κιψ τῆς Οὐαλλίας τελεῖ πάντοτε ἐν Σάνδριγκαμ. Ἔρχονται στιγμαὶ καθ' ἃς θὰ ἐπεθύμει νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τὰ τέκνα της τὴν ἄκραν αὐτῆς ἐγκράτειαν καὶ αὐστηρότητα καὶ τὸν μοναστικὸν βίον.

Ἀντιφάσκουσα εἰς ἑαυτὴν παραδέχεται ἢ ἀποκρούει κατὰ τὸ δοκοῦν τὰ ἄνισα συνοικέσια. Παραδείγματος χάριν οὐδέποτε συνήνεσε νὰ ἴδῃ τὴν σύζυγον τοῦ δουκὸς Καίμπριτζ διότι εἰχέ ποτε πατήσῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἐν ᾧ ἔχει φίλην τὴν γυναῖκα τοῦ ἱστορικοῦ Θεοδώρου Μαρτέν, ἥτις καὶ αὐτὴ ἦτο ἄλλοτε ὑποκρίτρια. Ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶνε ὅτι ἡ κυρία Μαρτὲν ἐνδύεται λίαν ἀκόμψως, ἀκριβῶς ὅπως θέλει ἡ Ἄνασσα, ἔχουσα μακροὺς βοστρύχους, μικρὸν στρογγύλον πιλίδιον καὶ καλύπτουσα σωφρόνως τὸ πρόσωπον διὰ καλύπτρας. Ἐντούτοις ἡ Ἄνασσα ἀνέχεται ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς οἰκογενείᾳ δύο ἄνισα συνοικέσια, τὸ τοῦ μαρκησίου Λόρν καὶ τὸ τῆς δουκίσσης Τέκ.

Ἡ Α. Μ. ἀποστρέφεται καθ' ὑπερβολὴν τοὺς καπνίζοντας, ὅθεν ἐκέλευσέ ποτε νὰ ἀναρτήσωσιν ἐν Οὐίνδσορ πινακίδας ἀπαγορευούσας τὸ καπνίζειν, πρᾶγμα ἐνοχλήσαν σφόδρα τὸν πρίγκιπα τῆς Οὐαλλίας. Ἀλλὰ τί θὰ ἔλεγεν ἡ Ἄνασσα ἂν ἤθελεν εὑρεθῇ εἰς τὴν θέσιν τῆς λαίδης Σιαφτέσβαρυ, ἥτις ὁδηγήσασα τὸν Γαριβάλδην μετὰ τὸ δεῖπνον εἰς τὸν ἴδιον αὐτῆς θάλαμον, εἶδεν αὐτὸν ἄνευ ἀδείας ἀνάπτοντα ἡσύχως σιγαρέττον, ἁπλούστατα καὶ φυσικώτατα. Τῷ ὄντι οἱ καπνίζοντες εἶνε ἄνθρωποι ἀνηλεεῖς· γινώσκετε δὲ ἴσως ὅτι κατά τι ἐν Βιέννῃ συνέδριον ἐδέησε τῇ αἰτήσει τοῦ Ὀθωμανοῦ ἀντιπροσώπου καὶ τοῦ Γάλλου νὰ διακοπῇ ἐπὶ μίαν ὥραν ἡ συνεδρία ἵνα καπνίσωσι.

Καθ' ὅλου αἱ μὲν νέαι, πλησιάζουσαι τὴν Ἄνασσαν, εὑρίσκουσιν αὐτὴν ἀντιπαθητικὴν καὶ δύσκολον, τουτέστιν ἀνάποδον, τοὐναντίον δὲ αἱ γραῖαι ἀνομολογοῦσιν ὅτι γοητεύονται ἕνεκα τῶν ποικίλων ἀρετῶν τῆς Α. Μ. καὶ ἔχουσι πρὸς αὐτὴν σέβας καὶ θαυμασμὸν ἀπεριόριστον.

Ἡ Ἄνασσα ἐνίοτε προκαλεῖ νὰ τὴν προσκαλέσωσιν εἰς τοὺς ἀριστοκρατικοὺς πύργους· διότι, κατὰ τὰ νενομισμένα, οὐδεὶς τολμᾷ νὰ τὴν προσκαλέσῃ, ἂν μὴ αὐτὴ πρώτη δηλώσῃ ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ προσκληθῇ. Ἀλλὰ συχνότατα, ἀποδεχομένη τὴν πρόσκλησιν καὶ γενομένων παρασκευῶν δαπανηροτάτων πρὸς ὑποδοχὴν αὐτῆς, ἐπινοεῖ ἔπειτα μίαν οἱανδήποτε πρόφασιν, καὶ παραβαίνει τὴν ὑπόσχεσίν της. Ὁσάκις δὲ συναινέσῃ νὰ ξενισθῇ ὑπό τινος, ὅλη ἡ οἰκία εἶνε κτῆμά της, εἶνε ἀπόλυτος κυρία, καὶ προσκαλεῖ εἰς τὴν τράπεζάν της ὅσους ἐκ τῶν τῆς οἰκίας θέλῃ νὰ ἔχῃ ὁμοτραπέζους.

Ὀλίγον φαίνεται ἐν ταῖς ἐπισήμοις τελεταῖς, καὶ συγκινεῖται σφόδρα ὁσάκις ὀφείλει νὰ ἀπαγγείλῃ λογύδριον, κατὰ τὴν διανομὴν τῶν σημαιῶν εἰς τὰ συντάγματα, ἢ τὴν δημοσίᾳ ἀπονομὴν παρασήμου πρός τινα ἀνδραγαθήσαντα. Ἐπειδὴ εἶνε κόρη στρατιωτικοῦ, παιανίζουσιν ἐνίοτε κατὰ τὴν διάβασιν αὐτῆς τὸ ἐμβατήριον τῆς *Κόρης τοῦ συντάγματος* ἐνθυμίζοντες αὐτῇ τὴν ὑπὸ τὰς σημαίας γέννησίν της. Ὁσάκις δὲ εὐδοκεῖ νὰ φανῇ εἰς τὸν λαόν της, ἀείποτε ἀποτολμᾷ καὶ ἐξέρχεται ἐφ' ἁμάξης ἀνοικτῆς, εἴτε βρέχει, εἴτε πνέει σφοδρὸς ἄνεμος, εἴτε χιονίζει, καὶ τοῦτο ἵνα μὴ δυσαρεστῇ τοὺς πιστοὺς αὐτῆς ὑπηκόους τοὺς σπεύσαντας νὰ τὴν ἴδωσι.

Τὰς πλείστας ὥρας τῆς Ἀνάσσης ἀπασχολεῖ ὁ περίπατος. Ὑποδέχεται πολιτικούς τινας ἄνδρας, ἰδίᾳ τὸν πρωθυπουργόν, ἔπειτα δὲ τὸν φίλον καὶ σύμβουλον αὐτῆς τὸν δοῦκα τῆς Ριχμόνδης, καὶ μάλιστα τὸν γραμματέα της τὸν ἀνδρεῖον στρατηγὸν Πόνσομπυ. Μετὰ πᾶσαν δὲ συνεδρίαν τοῦ Κοινοβουλίου ἀποστέλλεται ἰδιαίτερος ταχυδρόμος πρὸς αὐτὴν καὶ ἂν εἶνε ἐν τοῖς ἐνδοτάτοις τῆς Σκωτίας. Ὑπάρχει ἴδιος ὑπάλληλος καθ' ἑκάστην γράφων πρὸς τὴν Ἄνασσαν ἔκθεσιν τῶν γινομένων. Ὁσάκις δὲ ὑπάρχει τι σπουδαῖον, οἷον πόλεμος, κρίσις τις κτλ, μόνη αὐτῆς ἀσχολία εἶνε τὸ νὰ λαμβάνῃ καὶ ἀποστέλλῃ τηλεγραφήματα. Ἀναγινώσκει δέ, ἐργάζεται καὶ γράφει πολύ.

Αἱ μουσικαὶ ἑσπερίδες, ἃς ἄλλοτε διήρχετο μετὰ δύο ἢ τριῶν φίλων, ναὶ μὲν δὲν ὑπάρχουσι πλέον, ἀλλ' ὅμως δὲν κατέλιπε τελείως τὰς καλὰς τέχνας. Ὁ κ. Γρήν, ὁ ἔξοχος ὑδρογράφος, προσκληθεὶς εἰς Βαλμοράλ διέτριψέ τινας μῆνας διδάσκων τὴν Ἄνασσαν ἰχνογραφίαν. Κατὰ τὸ πρῶτον μάθημα ἡ Ἄνασσα εἶπέ τι ἀληθῶς χαριέστατον· λαμβάνουσα τὸν χρωστῆρα ἡ πεντεκαιεξηκοντοῦτις γηραιὰ μαθήτρια, εἶπε πρὸς τὸν καθηγητήν της: Τὰ ἔχασα, τρέμω!

Ἐπιτυχῶς κρίνουσα τὰ τῶν ἄλλων ἔργα, αὐτὴ ζωγραφεῖ καὶ σχεδιάζει μετρίως. Αἱ δὲ συγγραφαὶ αὐτῆς οὐδόλως θὰ λαμπρύνωσι τὴν ἀγγλικὴν φιλολογίαν, καίτοι ὁ ἔξοχος συγγραφεὺς τοῦ *Βίου τοῦ πρίγκιπος συζύγου* Θεόδωρος Μαρτὲν ἀναθεωρεῖ ἱεροκρυφίως τὰ ἔργα τῆς Α.Μ.

Ἡ Ἄνασσα ὅταν θέλῃ νὰ ἀποδείξῃ τὴν συμπάθειάν της εἰς καθιδρυμά τι ἀποστέλλει τοὺς τόμους τῶν Ἀπομνημονευμάτων της, ὀφείλει δὲ πάντως νὰ εὑρεθῇ τόπος ἵνα κατατεθῶσι.

Ἡ περὶ τὴν διακόσμησιν τῶν δωμάτων φιλοκαλία τῆς Ἀνάσσης σχεδὸν δὲν εἶνε μείζων τῆς περὶ τὸ ἐνδύεσθαι. Τὸ Βαλμοράλ εἶνε φρικτὸν ἰδεῖν· ἀπὸ τῶν ἰσογαίων μέχρι τοῦ ἀνωτάτου ὀρόφου εἶνε κεκοσμημένον καὶ ἐπεστρωμένον τό τε ἔδαφος καὶ τοὺς τοίχους διὰ πρασίνων καὶ κιτρίνων χρωμάτων.

Ἐὰν δέ ποτ' ἐπέλθῃ εἰς τὸν νοῦν τῆς Ἀνάσσης νὰ ἀποστείλῃ δῶρον πρός τινα τῶν κυριῶν

της ὕφασμα, τὸ δῶρον τοῦτο εἶνε δῶρον ἄδωρον· διότι ἐν τῷ δείγματι τούτῳ τῆς εὐνοίας ἐμπερικλείεται καὶ ἀπειλή, ἀναγκαζομένης τῆς λαμβανούσης τὸ δῶρον νὰ ἐνδυθῇ φόρεμα μεγαλόκλαδον ἢ ἔνδυμα χρώματος ἀνυπάρκτου. Ὡς αὐτοκράτειρα τῶν Ἰνδιῶν ἔλαβε παρὰ τῶν ἀσιατῶν ὑπηκόων της προμήθειαν σαλίων, ἅτινα διανέμει ὡς δῶρα γαμήλια.

Ἡ Ἄνασσα ἔχει κλίσεις ἀκαθέκτους: ἡ πρὸς τοὺς Γερμανοὺς κλίσις αὐτῆς προβαίνει ἐνίοτε μέχρι καὶ ἀδικίας, θλίβουσα καὶ ταράττουσα τὸν λαόν της· ὥστε ἡ Ἀγγλία βλέπουσα τὴν Ἄνασσαν ἀποτυφλουμένην ὑπὸ τῆς μεροληψίας, βλέπει περίφοβος τὴν βραδεῖαν τῶν ξένων τούτων εἰσβολήν, οἵτινες ἐκγερμανίζουσιν αὐτὴν κατὰ μικρόν. Αἱ μέγισται γενναιοδωρίαι τῆς Ἀνάσσης εἶνε αἱ ὑπὲρ τῶν Γερμανῶν καὶ εἰς μόνους αὐτοὺς φαίνεται ἐπιφυλάττουσα αὐτάς.

Ἀλλαχοῦ ἡ φειδωλία αὐτῆς καὶ ἡ γλισχρότης ὀλίγον τι ἀφίσταται τῆς φιλαργυρίας. Ὁσάκις ἡ κ. Ἀλμπάνη διατρίβει ἐν Σκωτίᾳ, ἡ Ἄνασσα συνήθως στέλλει καὶ τὴν προσκαλεῖ. Ὅτε κατὰ πρῶτον ἡ μεγάλη αὕτη ἀοιδὸς ἐτραγῴδησεν ἐνώπιον τῆς Ἀνάσσης, ἡ Α. Μ. ἀπέστειλε πρὸς αὐτὴν δῶρον τὸ περιβόητον Ἰνδικὸν σάλιον, τὴν δευτέραν φορὰν ἀπέστειλεν εὐτελές τι ποσόν, τὴν τρίτην τὰ *Ἀπομνημονεύματά της*, μετὰ ταῦτα τὴν εἰκόνα της, ἔπειτα δὲ οὐδέν.

Ἀλλ' ἐὰν εἶνε οἰκονόμος εἰς ὑπερβολήν, δὲν εἶνε ὅμως καὶ κενόδοξος· τεκμήριον δὲ τούτου ὅτι ἔδωκέ ποτε τῷ λόρδῳ Βήκονσφιλδ τὴν εἰκόνα της, γελοιογραφίαν σχεδόν. Τὸ ἀληθὲς ὅμως εἶνε ὅτι ὅσον χειροτέρα ἦτο, τόσον ἴσως θὰ ἦτο καὶ εὐθηνοτέρα.

Ἡ Ἄνασσα ἀγαπᾷ νὰ θησαυρίζῃ, πάθος ἐρχόμενον, ὡς λέγουσι, σὺν τῇ ἡλικίᾳ. Ἔχει δὲ τοσαύτας ἐπαύλεις, ὥστε εἶνε ἡ πλουσιωτάτη τῶν κτηματικῶν τῆς Ἀγγλίας. Αἱ πρόσοδοι αὐτῆς εἶνε σημαντικαί, ἀλλὰ τί τὰς κάμνει;

Πάντες γινώσκουσι τί δὲν τὰς κάμνει, οὐδεὶς ὅμως γινώσκει τί τὰς κάμνει.

Ἐκ τῶν τριῶν αὐτῆς βασιλικῶν κατοικιῶν ἡ Ἄνασσα προτιμᾷ τὸ Βαλμοράλ. Ἐνταῦθα ἔστησε σταυρὸν μὲν εἰς μνήμην τῆς πριγκιπίσσης Ἀλίκης ἧς τὰς ἐπιστολὰς εὐλαβῶς συνάγει πρὸς ἔκδοσιν, ὀβελίσκον δὲ εἰς μνήμην τοῦ πρίγκιπος συζύγου. Κατὰ τὸν τόπον δὲ ἔνθα αὐτὴ διατρίβει, ὑπείκει καὶ τὸ πνεῦμά της εἰς διάφορόν τι. Φέρ' εἰπεῖν ἐν Βαλμοράλ εἶνε ἄλλη γυνὴ ἢ ἐν Οὐίνδσορ, ἔνθα εἶνε μισητὴ καὶ οὐδεὶς τῶν περὶ αὐτὴν τὴν ἀγαπᾷ. Ἐν Ὀσβόρνῃ διέρχεται τακτικῶς τὰς ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων, ἐν δὲ Βαλμοράλ ἀνευρίσκει τὰς ἡδίστας ἀναμνήσεις τοῦ βίου της, δυναμένη εὐκόλως νὰ τὰς ἀνακαλῇ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ταύτῃ κατοικίᾳ, ἥτις ἔχει δωμάτια μικρὰ καὶ αἰθούσας τόσον στενοχώρους, ὥστε ὅτε ἔπαιζον σφαιριστήριον, ἡ Α. Μ. ἠναγκάζετο νὰ ἐγείρηται ἀδιαλείπτως ἐκ τῆς ἕδρας αὐτῆς ἵνα ἔχωσι τόπον οἱ σφαιρίζοντες.

Καὶ πρὶν καταστρέψωμεν τὸ κεφάλαιον τοῦτο, νὰ σᾶς εἴπω περὶ τοῦ Τζὼν Μπράουν, ὃν τὰ πολλαπλᾶ ὑπουργήματα κατέστησαν κατὰ μικρὸν θεράποντα καὶ σύμβουλον; Καίτοι δὲ ἐν τῶν ἔργων αὐτοῦ ἦτο νὰ ἀποξηραίνῃ τὰς μυρίας ὅσας ὑπογραφὰς τῆς Ἀνάσσης, ἀλλ' ὅμως πολλάκις ἐπέδρασεν εἰς τὰς σπουδαιοτάτας ἀποφάσεις τῆς Α. Μ. Κατά τινας μάλιστα περιστάσεις, αὐτοῦ καὶ μόνου ἡ γνώμη προετιμήθη. Περὶ τῶν στενῶν μεταξὺ τοῦ Μπράουν καὶ τῆς Ἀνάσσης σχέσεων πολλὰ εἶπον αἱ κακαὶ Ἀγγλικαὶ γλῶσσαι· ἀλλ' ἐγὼ δὲν θέλω νὰ τὰς μιμηθῶ.

Ὁ Τζὼν Μπράουν ἀπέθανε. Ἡ Ἄνασσα ἔστησεν εἰς αὐτὸν ἀνδριάντα ὑπὸ τὰ παράθυρά της καὶ τῷ ἀνέθηκε σελίδας μεστὰς συγκινήσεως. Σέβομαι τὰς ἀναμνήσεις ταύτας. Ἕνεκα τῆς πρὸς αὐτὸν ὑπολήψεως καὶ πεποιθήσεως τῆς Ἀνάσσης ἐνίοτε ὁ Τζὼν Μπράουν ἐπήρθη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ ἐξετέλεσε πράξεις ἀποδοκιμασθείσας ὑπὸ τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας καὶ ὑπὸ τῶν ὑπηκόων. Εὑρίσκω τι συγκινητικὸν ἐν τῇ ἐνθέρμῳ ταύτῃ ἀγάπῃ, ἥτις ὑπῆρξεν ἡ μόνη ἀκτὶς ἡ ἐμψυχοῦσα ὕπαρξιν μεμαραμμένην καὶ ἄχρουν.

Μετάφρασις Π. Ι. Φ.

Ἐγράψαμεν ἤδη περὶ τῆς πλωτῆς γερμανικῶν προϊόντων ἐκθέσεως, ὀργανωθείσης ὑπὸ 72 γερμανικῶν ἐργοστασίων, ἅτινα ἔστειλαν δείγματα τῶν προϊόντων αὐτῶν εἰς θέαν τοῦ κόσμου διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου «Γκόττορπ», εἰς πολλοὺς προσεγγίσαντος λιμένας πρὸς ἄγραν πελατῶν· εἴπομεν δὲ τελευταίως ὅτι τοιαύτην τινὰ ἔκθεσιν ἡτοίμαζον καὶ οἱ γάλλοι ἔμποροι. Οὗτοι ἀπετάθησαν πρὸς τὸν ἐπὶ τῶν ναυτικῶν ὑπουργὸν τῆς Γαλλίας ναύαρχον Aube, ὅστις τοῖς παρεχώρησε τὸ ἀρχαῖον ὁπλιταγωγὸν «Sarthe». Τὸ ἀτμόπλοιον τοῦτο ἐπισκευάζεται νῦν καταλλήλως ἀνανεουμένων καὶ τῶν λεβήτων αὐτοῦ. Θὰ ἐξοπλισθῇ τῇ φροντίδι τῆς ἐπιτροπῆς, ἣν συνέστησαν οἱ ἔμποροι ὅπως ἐποπτεύσῃ καὶ μεριμνήσῃ περὶ τῶν δεόντων, θὰ κυβερνᾶται δὲ ὑπὸ ἑτέρας ἐπιτροπῆς πλοιάρχων, οἵτινες ἐξετέλεσαν μακροὺς πλοῦς, ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ διευθυντοῦ. Τὸ πλήρωμά του θὰ περιλαμβάνῃ περὶ τοὺς 90 ἄνδρας. Ἡ διάταξις τῶν ἐμπορευμάτων θὰ γίνῃ μετὰ γαλλικῆς ὅλως μεθόδου καὶ ταξινομήσεως. Τὸ ἀτμόπλοιον περὶ τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου θὰ ἀποπλεύσῃ εἰς Μασσαλίαν, ἔνθα θὰ διευθυνθῶσι τὰ πάντα. Περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους θ' ἀρχίσῃ ὁ περίπλους. Ἀπὸ Μασσαλίας τὸ ἀτμόπλοιον θὰ πλεύσῃ εἰς Χάβρην καὶ ἀφοῦ παραλάβῃ καὶ ἐκεῖθεν ἐμπορεύματα (ἰδίως ὑφάσματα) θὰ ἀποπλεύσῃ εἰς Λονδῖνον, Λιβερπούλην, Ἀντίλλας, τὰς παραλίας τῆς Βρασιλίας καὶ Πλάτας. Κατὰ τὴν ἐξ Ἀμερικῆς ἐπιστροφὴν θὰ γείνῃ δεύτερος περίπλους εἰς τοὺς λιμένας τῆς Μεσογείου καὶ τῆς Ἀνατολῆς.

Η ΚΟΡΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΜΥΘΙΟΥ

Ἀπ' τὰ παραμύθια, ὅσα
Μὲ τὴν ψεύτική τους γλῶσσα
Μ' ἀποκοίμιζαν παιδί,
Ἕνα ἔρχεται καὶ τώρα,
Καὶ 'ς τοῦ ὕπνου μου τὴν ὥρα
Τέτοια λόγια τραγουδεῖ:

—

Μέσ' 'σὲ πλούσιο παλάτι,
Σ' ἕνα ὁλόχρυσο κρεββάτι
Κάποια κόρη βασιλιὰ
Ἐμαγεύθηκε καὶ μένει
Τόσα χρόνια κοιμισμένη
Σὲ ὀνείρων ἀγκαλιά.

—

Καὶ 'ς τοῦ κρεββατιοῦ τὰ πλάγια
Κοιμισμέναις ἀπ' τὰ μάγια
Στέκουν σκλάβαις διαλεχταῖς·
Μῆνες, χρόνια ἔχουν περάσῃ
Καὶ δὲν ἔχουνε γεράσῃ·
Λές: μαγεύθηκαν ἐχτές.

—

Ὅλα εἶνε μαγεμμένα·
Κι' ἀπ' τὰ ζωντανὰ κανένα
Κι' ἀπ' τὰ δένδρα, ἀπ' τὰ πουλιὰ
Οὔτε ζῇ κι' οὔτε σαλεύει,
Κ' ἐρημία βασιλεύει
Καὶ θανάτου σιγαλιά.

—

Ὦ! χαρὰ 'ς τὸ παλληκάρι,
Ποῦ θὲ νἄχῃ τέτοια χάρι
Νἄρθῃ μιὰν αὐγὴν ἐκεῖ,
Καὶ 'ς τὴν κόρη νὰ 'μιλήσῃ
Καὶ τὰ μάγια της νὰ λύσῃ
Μ' ἕνα φίλημα γλυκύ.

—

Τέτοια λὲν τὰ παραμύθια,
Μὰ καὶ σήμερα 'ς τἀλήθεια
Ὁ τρελλὸς τραγουδιστὴς
Μέσ' 'ς τοῦ κόσμου τὸ παλάτι
Ἔτσι τὴν εἰκόνα πλάττει
Κάποιας κόρης σφαλιστῆς,

—

Ποῦ δὲν γνώρισεν ὡς τώρα
Τρυφερῆς ἀγάπης ὥρα
Κ' εὐτυχία καὶ χαρὰ
Καὶ μονάχα ἡ ἀθωότης
Παραστέκει 'ς τὄνειρό της
Μὲ τἀγγέλου τὰ φτερά.

—

Ποῦ προσμένει καὶ προσμένει
Μοναχὴ δυστυχισμένη
Καὶ ὡραία καὶ καλή,
Πότ' ἡ Μοῖρα θὰ τῆς φέρῃ
Μ' ἕν' ἀγαπημένο ταῖρι
Τῆς ἀγάπης τὸ φιλί.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

Ἡ φιλαυτία ὁμοιάζει πρὸς ἀερόστατον πεπληρωμένον ἀέρος, ἐξ οὗ ἀπολύεται καταιγίς, εὐθὺς ὡς ἐπιφέρῃ τις τὸ παραμικρὸν ῥῆγμα εἰς αὐτό.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις διωργάνωσεν ἐπιστημονικὴν ἀποστολὴν πρὸς μελέτην τῆς ἐκλείψεως τοῦ ἡλίου, ἥτις γενήσεται τῇ 17/29 τοῦ ἰσταμένου μηνὸς Αὐγούστου. Δι' ἰδίου ἀτμοπλοίου θὰ μεταβῶσι τὰ μέλη τῆς ἀποστολῆς ταύτης εἰς τὴν νῆσον Γρενάδαν, ὅπου ἱδρύονται νῦν πρὸς μελέτην τῆς ἐκλείψεως πολλαὶ σκοπιαί.

Προτάσει τῆς πορτογαλλικῆς κυβερνήσεως ἡ πορτογαλλικὴ Βουλὴ ἀπένειμεν εἰς τοὺς περιηγητὰς Καπέλλο καὶ Ἰβένς εἰς ἔνδειξιν ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης ἰσόβιον σύνταξιν, ἀτέλειαν ἀπὸ παντὸς φόρου καὶ ἀπαλλαγὴν ἀπὸ παντὸς βάρους καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐκδοθῶσι τὰ ἔργα των δημοσίᾳ δαπάνῃ εἰς 5000 ἀντίτυπα, ἅτινα νὰ δοθῶσιν αὐτοῖς δωρεάν.

Εἶναι γνωστὴ ἡ συνθηματικὴ γλῶσσα τῶν ἀνθέων, καὶ ἡ ἐπινόησις ὁμοίας συνεννοήσεως διὰ τῶν ριπιδίων δὲν εἶναι καινοφανής. Ἀλλ' ἡ εὕρεσις συνθηματικῆς γλώσσης τῶν ἀλεξιβροχίων εἶναι καθαρῶς ἀμερικανικὴ ἀνακάλυψις περίεργος καὶ θαυμασία. Ἡ κατανόησις ταύτης οὔτε κόπον οὔτε μελέτας ἀπαιτεῖ, διότι ἡ γλῶσσα τῶν ἀλεξιβροχίων εἶναι ἁπλουστάτη καὶ εὐνόητος. Ἰδοὺ αὕτη κατά τινα Ἀμερικανὸν συγγραφέα. Ὅταν ἀνὴρ συνοδεύων γυναῖκα κρατῇ τὸ ἀλεξιβρόχιον οὕτω, ὥστε νὰ προφυλάσσεται μὲν ἡ γυνή, νὰ βρέχηται δὲ ὁ ἀνήρ, σημαίνει· «Τὴν ἀγαπῶ, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἰδική μου·» ἢ τοὐλάχιστον «δὲν εἶναι ἀκόμη ἰδική μου.» Ὅταν συμβαίνῃ τὸ ἐναντίον, καταβρεχομένης τῆς γυναικὸς καὶ προφυλασσομένου τοῦ ἀνδρὸς, τοῦτο σημαίνει· «Αὐτὴ εἶναι σύζυγός μου.» Ὅταν βαμβακηρὸν ἀλεξιβρόχιον τίθηται εἰς τὴν θέσιν μεταξίνου, δηλοῖ ὅτι «ἀνταλλαγὴ δὲν εἶναι κλοπή.» Ἀλεξιβρόχιον κρατούμενον ὁριζοντείως ὑπὸ μάλης σημαίνει, ὅτι θὰ ἐξορυχθῇ ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ ὄπισθεν ἐρχομένου ἢ ἱσταμένου. Τὸ δανείζειν ἀλεξιβρόχιον ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν φράσιν· «Εἶμαι τρελλός.» Ἡ τοποθέτησις ἀλεξιβροχίου πλησίον ἄλλων ἐν γωνίᾳ σημαίνει, ὅτι ζητεῖται ἡ ἀλλαγὴ τοῦ κυρίου αὐτοῦ.

Εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ Σκαρρὼν διδόμενα γεύματα ἡ σύζυγός του, ἡ μετὰ ταῦτα γνωστὴ κυρία Μαιντενών, ἐσυνείθιζε νὰ διασκεδάζῃ τοὺς προσκεκλημένους διὰ τοῦ πνεύματός της καὶ τῆς εὐφραδείας της, οὕτως ὥστε πολλάκις τοὺς ἔκαμνε νὰ λησμονοῦσι τὸ φαγητόν. Ἡμέραν τινὰ ὁ ὑπηρέτης πλησιάσας τὴν κυρίαν Σκαρρὼν, ἐψιθύρισεν εἰς τὸ οὖς αὐτῆς:

—Κυρία, ἄλλην μίαν ἱστορίαν διὰ τοὺς Κυρίους— τὸ ψητὸν κοντεύει νὰ τελειώσῃ.

Τὸ αἴτιον, διὰ τὸ ὁποῖον πολλὰ ὀλίγοι ἄνθρωποι εἶνε εὐχάριστοι εἰς τὴν συναναστροφήν, εἶνε ὅτι ὁ καθεὶς δὲν προσέχει εἰς τὸ τί λέγει ὁ ἄλλος, ἀλλ' εἰς τὸ τί θὰ εἴπῃ αὐτός.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1886—514.